

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

**Munkaerő-piaci várakozások a
rangsorok tükrében**

Jelige: BOG 121

2013

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés	3
II.	Munkaerő-piaci elvárások - korábbi kutatási eredmények	5
III.	A kutatási téma	9
IV.	A felsőoktatási rangsorok	10
V.	A kutatási eredmények	15
	V.1 Az elemzés háttere.....	15
	V.2 A munkaerő-piaci elvárások és a külső intézményi értékelések	20
	V.3 A munkaerő-piaci várakozások és a belső intézményi értékelések	30
VI.	Következtetések	36
VII.	A megállapítások korlátai	38
VIII.	Összegzés	39
	 Bibliográfia.....	40
	Melléklet.	42

I. Bevezetés

A rendszerváltás előtt Magyarországon az érettségiző korosztálynak kevesebb, mint 10%-a kezdett államilag finanszírozott felsőfokú tanulmányokat folytatni. A rendszerváltás után azonban egyre többen kívántak részt venni a felsőoktatásban, a felsőoktatásba belépők száma másfél évtized alatt a négyszeresére emelkedett. Részben a hallgatói létszámaxpanzió, részben a tudományoknak a 20. század második felében meginduló gyors differenciálódása miatt a választható szakok és szakirányok száma is radikálisan megnőtt. A korábban kizárólagosan állami fenntartású felsőoktatási intézmények mellett pedig a 90' években megjelentek az egyházi, illetve magán (alapítványi) fenntartású képzőhelyek is. (Bazsa, 2010) Ma a továbbtanulni szándékozók 69 felsőoktatási intézmény (26 főiskola és 43 egyetem) 170 kara közül választhatnak, 14 szakterületen belül összesen 89 alapszakon kezdhetik meg felsőfokú tanulmányaikat.

A felsőoktatás több dimenzióját érintő mennyiségi növekedés eredményeképpen a felsőoktatási szektor egy rendkívül sokszínű, komplex rendszerré vált, az egyes egységei között több szempontból számottevő különbségek mutatkoznak. Az egyes szakterületek és szakok egymástól társadalmi háttérüket, előképzettségüket tekintve eltérő összetételű hallgatói csoportokat vonzanak, a különböző intézmények által meghirdetett programok rendkívül sokfélék, valamint az oktatói apparátus intézményenkénti összetétele is nagyon változó. Ezek a jelenségek összességében az intézmények teljesítményének sokféleségét eredményezik. (Hrubos 2002) Bár a felsőoktatási intézmények alapítását és a felsőfokú képzés indítását minden esetben tartalmi és minőségbeli ellenőrzés előzi meg,¹ az oktatás minőségében és színvonalában mégis jelentős eltérések tapasztalhatók az egyes felsőoktatási intézmények között. A képzőhelyek számszerű növekedése nem mindenhol társult a magas szintű, jól hasznosítható tudás nyújtásával. (Berde, 2005)

Kutatásom fő kérdése, hogy az intézményi sokféleség, az intézmények közötti minőségbeli különbségek megjelennek-e a hallgatók diplomaszerezés előtt megfogalmazott munkaerő-piaci elvárásainak szintjén? Kimutathatók-e különbségek a hallgatók munkaerő-piaci várakozásaiban az oktatási intézmények minőségének különböző szempontú

¹ Az akkreditációs rendszer 1993-as bevezetése óta a felsőoktatási intézmények és szakok minőségi ellenőrzését a Magyar Akkreditációs Bizottság végzi.

értékelései szerint? Egy bizonyos szempontból jobbnak számító egyetem vagy főiskola hallgatói tehát jobb esélyeket tulajdonítanak-e maguknak a diploma megszerzése utánra?

Elemzésemben a hallgatói munkaerő-piaci elvárásokat az intézmények teljesítményeinek különböző értékeléseivel vetem össze. A hallgatóktól független értékelésekként a hivatalos Felvi-rangsorokat használom, melyek egy kívülről érkező intézményi értékelést jelenítenek meg. Ezen kívül a hallgatók saját intézményi értékeléseivel is összevetem a munkaerő-piaci várakozásaikat. A várakozásokkal és az intézményi értékeléssel kapcsolatos adatokat a Diplomás Pályakövető Rendszer „Hallgatói Motivációs Vizsgálat 2009” című kutatásának adatfelvétele biztosítja.

II. Munkaerő-piaci elvárások - korábbi kutatási eredmények

A középiskolások és a felsőfokú tanulmányokat folytatók munkaerő-piaci elvárásaival kapcsolatban az elmúlt évtizedben – főleg a továbbtanulás tömegessé válása kapcsán – számos hazai és nemzetközi kutatás készült. A kutatók elsősorban a diákok jövőbeli, elvárt jövedelmére, a munkához jutás valószínűségének megítélésére, valamint a diákok által a diplomához kapcsolt (nem feltétlenül egzisztenciális) előnyökre voltak kíváncsiak.

Munkaerő-piaci elvárások a középiskolások körében:

Varga Júlia 2001-es kutatásában az érettségi előtt álló középiskolások munkaerő-piaci ismereteit és elvárásait vizsgálta. A kutatásának alapját az emberi-tőke elmélet adta, amely az iskolázási döntéseket meghozó egyéneket haszonmaximalizáló szereplőknek tekinti. Az elmélet azt feltételezi, hogy diákok (és családjaik) a várható életkereseti hozamot, tehát a végzettséghez kapcsolható várható bérelőnyt mérlegelve hozzák meg továbbtanulási döntéseiket. A kutatás eredményei szerint a középiskolásoknak meglepően pontos információik vannak mind a középfokú, mind a felsőfokú végzettségekhez kapcsolható átlagos jövedelmekről, saját jövőbeli kereseti várakozásaikat pedig jellemzően 20-30%-kal az átlagos jövedelem felettinek várják. A jövedelmi elvárásokat tekintve azonban nagy különbségek mutatkoznak a diákok között. Az eredmények azt mutatták, hogy a középiskolások jövedelemelvárásaira a nem, a régió, a továbbtanulási hajlandóság, és a családi háttér egyes aspektusai vannak hatással. A budapesti középiskolások átlagosan 15-20%-kal várnak magasabb keresetet a vidékieknél, a fiúk pedig 50-60%-kal számítanak magasabb jövedelemre, mint a lányok. A tovább nem tanulók alacsonyabb bérelőnyt kapcsolnak a felsőfokú végzettséghez, mint a továbbtanulni szándékozók. A magasabb jövedelmű családok gyermekei pedig az alacsonyabb jövedelmű családok gyermekeinél kedvezőbb munkaerő-piaci esélyeket, és magasabb jövedelmet remélnek maguknak. A vizsgálat eredményei igazolták az emberitőke-elméletét. A kedvezőbb munkaerő-piaci

esélyeket várók tehát nagyobb valószínűséggel jelentkeznek felsőfokú tanulmányokra. (Varga 2001)

A továbbtanulási döntéseket, illetve az intézmény- és szakválasztási preferenciákat elemezte Fábri István 2010-es tanulmányában, melyben a munkaerő-piaci várakozásoknak a döntéseket befolyásoló hatásával is foglalkozott. A kutatás eredményei szerint a középiskolások több mint kétharmada tekinti a diploma megszerzését a munkaerő-piaci sikeresség és az anyagi megbecsültség elérésének eszközeként. A diákok egységesen úgy gondolják, hogy felsősokú végzettséggel minden ágazatban magasabb bérre lehet számítani, mint középfokú végzettséggel. Mindezzel ellentétben azonban a felvételi jelentkezési mutatók alapján úgy tűnik, hogy a diákokat a szak és az intézmény konkrét kiválasztásakor nem a munkaerő-piaci esélyek reális mérlegelése jellemzi, az egyes képzésterületek és szakok kimagasló népszerűsége nincs összhangban a munkaerő-piac aktuális igényeivel. Az eredmények azt mutatják, hogy a felsőfokú döntés meghozatalában (tehát abban, hogy tovább tanul-e valaki, vagy sem) a munkaerő-piaci várakozásoknak döntő szerepe van. A továbbtanulás irányát, tehát a szakterület és az intézmény kiválasztását tekintve azonban a diákok sokkal inkább szubjektív beállítódásuk, érdeklődésük alapján döntenek. (Fábri I, 2010)

Munkaerő-piaci elvárások az egyetemisták és főiskolások körében:

Amerikai frissdiplomások és végzős egyetemisták körében vizsgálta a tényleges és az elvárt kezdő fizetéseket Carvajal. A munkaerő-piaci elvárások vizsgálatát a szerző több szempontból indokoltnak tartja, úgy gondolja ugyanis, hogy az elvárások hatással lehetnek a jövőbeli munkaerő-piaci teljesítményekre. Amennyiben az elvárások összhangban állnak a realitásokkal, az elégedettséghez és produktivitáshoz vezet, amennyiben azonban a pályakezdők tévesen ítélik meg helyzetüket, az csalódottságot és a munkaerő-piaci teljesítmény visszaesését eredményezi. A kutatás legfőbb megállapítása, hogy a végzős hallgatók bérigénye sok tekintetben nem áll összhangban azzal a kezdő fizetéssel, amelyről a már végzett hallgatók számoltak. Alábecsülik a munkaidőnek és a munkában eltöltött évek számának hatását a fizetések változásának alakulására, illetve a vállalatok nagyságának a kezdő fizetésekre gyakorolt hatását sem ítélik meg reálisan. A szerző ezen kívül a jövedelmi elvárások és a tényleges jövedelemmel kapcsolatos tapasztalatok nemek

szerinti különbözőségét is kiemeli. Úgy találta, hogy a nők – mind elvárásaikat, mind tapasztalataikat tekintve – alacsonyabb jövedelemről számoltak be, mint a férfiak. A nemek szerinti különbségek azonban kisebbek az elvárt fizetések esetében, mint a ténylegesen megfigyelhető fizetések esetében. (Carvajal M.J, 2000)

A hallgatók által a diploma megszerzéséhez társított munkaerő-piaci előnyöket vizsgálta Veroszta Zsuzsanna. Az eredmények alapján a hallgatók többsége a munkanélküliség elkerülését és magasabb jövedelmet vár a diploma megszerzésétől. A nem egzisztenciális előnyöket - mint a kötetlenebb életmód, a vezető pozíció vagy a társadalmi megbecsültség – már lényegesen kevesebb hallgató tartotta fontosnak. A szerző a várakozásokat befolyásoló háttértényezőkként a nemet, a családi hátteret és a szakterületi sajátosságokat azonosította. A nemek szerinti különbségeket az anyagi- és nem anyagi ösztönzők mentén sikerült kimutatni. A férfiak a magas jövedelmet és a vezető pozíció betöltésének lehetőségét - mint a diploma megszerzésének legnagyobb előnyét - a nőknél nagyobb számban említették. A nők körében a munkanélküliség elkerülése bizonyult a legfontosabbnak. A családi hátteret tekintve az alacsonyabb iskolai végzettségű szülők gyermekei a magasabb jövedelem elérését fontosabbnak tartották a magas iskolai végzettségű szülők gyermekeinél. A többi tényező szempontjából (munkanélküliség elkerülése, társadalmi megbecsültség, vezető pozíció, kötetlen életmód) nem volt kimutatható a különbség az alacsonyabb és a magasabb iskolai végzettségű szülők gyermekei között. A szakterületek szerint a hallgatók eltérő előnyöket társítanak a diplomához. A gazdasági, műszaki és informatikai képzésterületen a hallgatók leginkább magasabb jövedelmet és vezető pozíciók betöltését várják. A klasszikus tudományterületeken (orvos-, jogászképzés) a társadalmi megbecsültség kerül előtérbe a magas jövedelem mellett. A bölcsészképzésben és művészeti képzésben résztvevő hallgatók jellemzően a nem anyagi ösztönzőket, az életmódot és a presztízst tekintik a diploma legmeghatározóbb előnyének. (Veroszta, 2010)

Papszt Miklós 2010-es kutatásában a hallgatók által megfelelőnek és a megítélésük szerint elérhetőnek tartott jövedelmeket, és az azokat befolyásoló háttértényezőket vizsgálta. Az eredmények szerint az elvárt és a megfelelőnek tartott jövedelem együttjárásáról beszélhetünk, de a hallgatók által megfelelőnek tartott jövedelem jellemzően meghaladja az elérhetőnek tartott jövedelmet. A nemek szerinti különbségeket az eredmények ebben a kutatásban is visszaigazolták, a nők alacsonyabb összeget tartanak elérhetőnek és reálisnak egyaránt. A családi háttér hatása csak az átlagosan elérhető

jövedelmek esetében volt kimutatható, a megfelelő életszínvonalat biztosító összeg esetében a szülők iskolázottságát tekintve statisztikai értelemben nem különböztek a válaszadók. A tanulmány a nemi és a családi háttér szerinti különbségek mellett a regionális különbségekre és az oktatásban eltöltött évek számának befolyásoló erejére is rávilágít. A fővárosban tanulók megfelelőnek és elérhetőnek is magasabb összeget gondolnak, mint a vidéken tanulók. Az oktatásban eltöltött évek számát tekintve elmondható, hogy a felsőbb évesek alacsonyabb jövedelemelvárásokat fogalmazznak meg, így realisabb képet alkotnak a munkaerő-piacról, mint az alsóbb évesek. (Papszt, 2010)

Berde Éva szintén a diplomázás előtt álló fiatalok munkaerő-piaci kilátásait vizsgálta 2005-ben. Elemzésében úgy találta, hogy az intézmény, illetve a szak meghatározó a jövőben várt jövedelmekre nézve. Az átlagosnál magasabb bért várnak el az informatikus, a jogászok és az egyes műszaki szakok hallgatói. Az átlagosnál pedig alacsonyabb jövedelemre számítanak a pedagógusok, az általános orvosi szak hallgatói, illetve az egészségügyi főiskolások. A szerző a regionális különbségek befolyásoló erejét is megalapozottnak látta, a budapesti hallgatók ugyanis jellemzően magasabb jövedelmi elvárást fogalmaztak meg, mint a vidékiek. Az eredmények azt mutatják hogy a szülők iskolai végzettsége is befolyásolja a bérigényeket, az alacsonyabb végzettségű szülők gyermekei alacsonyabb bért is elfogadnak munkájukért. A tanulmányi eredmény a kutatás eredményei szerint önmagában nem járul hozzá a munkaerő-piaci elvárások növekedéséhez, az egyetemi évek alatt elért jobb tanulmányi eredmény tehát nem jár együtt magasabb bérigénnyel. Magasabb jövedelmi elvárásokat fogalmaztak meg azonban azok, akik egy vagy több nyelvet magas szinten beszélnek. Az összefüggés az angol nyelv ismeretével kapcsolatban a legerősebb. (Berde, 2005)

A hallgatók munkaerő-piaci várakozásaiban mutatkozó eltéréseket a kutatók elsősorban a nemi eltérésekkel, a családi háttér különbözőségeivel, az egyes szakterületek sajátosságaival, a regionális különbségekkel és az oktatásban eltöltött évek számával magyarázták. A korábbi kutatási eredmények szerint tehát kedvezőbb munkaerő-piaci kilátásokat fogalmazznak meg a férfiak, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekei, a fővárosban tanuló fiatalok, bizonyos szakterületek (műszaki, gazdasági, informatikai szakterületek) hallgatói, valamint a felsőbb éves hallgatók.

III. A kutatási téma

Noha a hazai felsőoktatási piacon jelen lévő intézményi sokféleségre, az egyes intézmények között mutatkozó minőségbeli eltérésekre több tanulmány is felhívja a figyelmet,² és a korábbi kutatási eredmények alapján az is ismert, hogy a hallgatók elsősorban munkaerő-piaci előnyöket várnak a diploma megszerzésétől,³ a két jelenség együttes vizsgálatára eddig még nem került sor. Nincsenek tehát ismereteink arról, hogy a hallgatók által a diploma megszerzésétől várt munkaerő-piaci előnyöket a felsőoktatási intézmény minősége is alakítja-e.

Kutatásom annyiban számít újszerűnek, hogy a korábban vizsgált, a várakozásokat befolyásoló tényezők (nem, családi háttér, régió) mellett a felsőoktatási intézmények közötti minőségbeli és teljesítménybeli különbségek befolyásoló erejét is keresi. Elemzésemben tehát azt vizsgálom, hogy a magasabb teljesítményűnek tartott felsőoktatási intézmények hallgatói kedvezőbb munkaerő-piaci várakozásokkal rendelkeznek-e, mint a gyengébb minőségűnek tartott felsőoktatási intézmények hallgatói.

Az elemzésben az intézmények minőségének külső – a hallgatóktól független -, és belső – a hallgatók által megfogalmazott – értékeléseit is figyelembe vettem. A belső értékeléseket a hallgatók véleménye adja, külső értékelésekként pedig a hivatalos Felvi-rangsorokat használom. A kutatás eredményeinek ismertetése előtt a következő fejezet az elemzésbe bevont Felvi-rangsorok jellemzőit és módszertani hátterét tárgyalja.

² Hrubos 2010, Berde 2005

³ Varga 2001, Fábri 2010, Veroszta 2005

IV. A felsőoktatási rangsorok

A rangsorkészítés kezdetei

Magyarországon a rangsorkészítés iránti társadalmi igény a 90' évek végén jelentkezett. Erre az időszakra a felsőoktatási rendszer az újonnan létrejött felsőoktatási intézmények és az addig ismeretlen szakok és szakirányok megjelenése miatt egyre sokszínűbb, egyre bonyolultabb rendszerré vált. Ebben, a nehezen áttekinthető rendszerben a felsőoktatás minden érintettje számára (továbbtanulni szándékozó diákoknak, családtagjaiknak, az intézmények oktatóinak és vezetőinek, illetve az új munkaerőt kereső munkáltatóknak is) egyre inkább szükségessé vált egyfajta objektív mérce, amely ebben, a nehezen átlátható szektorban könnyebb eligazodást biztosít.

Az első magyarországi, az összes szakterületre és oktatási intézményre kiterjedő, Felvi-rangsorként ismertté vált rangsorokat 2000-ben az Universitas Press Felsőoktatás-kutató Műhely és az Országos Felsőoktatási Információs Központ⁴ közösen dolgozta ki és jelentette meg. A rangsorok több szempont szerint állítottak fel sorrendet hazai felsőoktatási intézmények között.

A rangsorkészítés elsődleges célja az intézményi presztízs, tehát a hallgatói jelentkezések számában és a társadalmi közfelfogásban (kiváltképpen a diákok közfelfogásában) elfoglalt pozíció minél hitelesebb megragadása. (Fábri, Veroszta 2009). Ennek eléréséhez a készítők több alapvető kritériumot fogadták el. A rangsorkészítés úgynevezett „akadémiai szemlélet” alapján történik: a képzés minősége, szakmai színvonala, az intézmények teljesítménye kerül előtérbe. A minőségi teljesítmény méréséhez a rendelkezésre álló adatok lehető legszélesebb körét igyekeznek felhasználni, ezzel biztosítva azt, hogy az egyetemek és főiskolák működéséről összetett és objektív képet alakítsanak ki. Fontosnak tartják ezen kívül a rangsorolási szempontok viszonylagos stabilitását, amely lehetővé teszi az intézmények teljesítményének évről évre történő összehasonlítását. A rangsorkészítés alapvető értékeiként tartják számon a szakmai megalapozottságot, tisztességet és a minőségelkötelezettséget. (Fábri Gy. 2009)

⁴ Ma: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.

Rangsorok a köztudatban

A Felvi-rangsorok további célja az érintettek minél hitelesebb tájékoztatása, ezért az eredmények interpretálása és fogyaszthatóvá tétele szintén a rangsorkészítés egyik fontos feladatává vált. 2001 óta minden évben különböző médiumokban nyilvánosságra kerülnek az elmúlt év adatain alapuló rangsorok. Az első rangsorok eredményei országos napilapokban (Magyar Hírlap, Világgazdaság), valamint különböző internetes publikációkban jelentek meg. 2003 óta a Felvi-rangsorokat önálló kiadványok formájában⁵ olvashatják az érdeklődők. A HVG Felvi-rangsorokat tartalmazó Diploma című különszáma 2006-ban jelent meg először, azóta minden évben ez a különszám vállalkozik a rangsorok nyilvánosságra hozatalára. Ugyanebben az évben kezdődött a felvi.hu oldalon az online, interaktív formában elérhető rangsorok publikálása, melyekben idősorosan is követhető az intézmények rangsorokon belüli szereplése. (Horváth, Kiss 2009)

Az erőteljes média-jelenlétük következtében a rangsorok széles körben ismertté és elterjedtté váltak. A felsőoktatási intézmények egyre inkább beépítik a rangsorban elért előnyös helyezéseiket marketing és PR-tevékenységeikbe, valamint az intézményvezetőktől és a felsőoktatás-politika résztvevőitől is egyre nagyobb figyelmet kapnak. A rangsorok elsődleges célcsoportját a továbbtanulni szándékozó diákok jelentik, akik körében a rangsorok szintén egyre ismertebbek. (Fábri Gy 2009)

A rangsorkészítés módszertana⁶

A Felvi-rangsorok 2000 óta évről évre egységes módszertannal készülnek. A készítőik igyekeznek több dimenzióban, a lehető legtöbb rendelkezésre álló adatot beépíteni a rangsorolási szempontok közé. A rangsorkészítéshez a következő, minden felsőoktatási intézményre kiterjedő, teljes körű adatbázisokat használják fel:

- az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak (OKM) az intézmények saját információszolgáltatására épülő adatai
- az Educatio Társadalmi Szolgáltató Kht. – Országos Felsőoktatási Információs Központ (OFIK) közvetlen intézményi adatgyűjtésének adatai

⁵ Egyetemek Mérlegen 2004
Egyetemek, főiskolák mérlegen 2005
Felvételi Tájékoztató 2009, 2010, 2011

⁶ Forrás: HVG Diploma 2009; www.felvi.hu

- az Educatio Társadalmi Szolgáltató Kht. – Országos Felsőoktatási Információs Központ (OFIK) jelentkezési és felvételi adatai
- az Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDT) adatai
- reprezentatív empirikus szociológiai kutatások az egyetemisták és a főiskolai hallgatók körében (OFIK, Universitas Press, 2006, 2007)
- reprezentatív empirikus szociológiai kutatások a munkaadók körében (OFIK, Universitas Press, 2006, 2007)
- reprezentatív empirikus gazdaszociológiai vizsgálatok a munkaadók körében (MKIK-GVI, 2006-2008)

Az adatbázisok adatai alapján a készítőik ötféle rangsort állítanak fel. Ezek közül kettő az empirikus kutatások eredményei alapján úgynevezett „puha mutatókból”, a hallgatók és a munkáltatók szubjektív intézményi értékelései alapján kerül elkészítésre. Így jönnek létre a *Hallgatói véleményrangsorok* és a *Piaci rangsorok*. A másik három rangsortípus „kemény mutatókon”, intézményi statisztikai adatokon alapul. Ezek a *Hallgatók kiválóságait* és az *Oktatók kiválóságait* mérő rangsorok, illetve az ebben a két rangsorban elért helyezéseket összesítő *Összetett képzési rangsorok*.

A hallgatói véleményrangsorok országos reprezentatív kérdőíves adatfelvétel adatai alapján készülnek. A kérdőívben a hallgatóknak saját intézményüket kell értékelniük különböző szempontok szerint. A mutatók közt szerepel az oktatás színvonalának, a megszerezhető diploma értékének és az intézmény által nyújtott, az oktatáshoz szorosan nem kapcsolódó lehetőségeknek az értékelése is.

A piaci rangsorok a munkaadók körében, régióra és foglalkozási ágazatra reprezentatív mintán végzett kérdőíves kutatás eredményeit jelenítik meg. A személyes megkeresés során a munkaadókat arra kéri, hogy a 164 felsőoktatási kar közül válasszák ki azt a hármat (köztük is rangsorolva), amelyek hallgatóit a leginkább preferálnák új munkaerő toborzása esetén.

A hallgatói és az oktatói kiválóságot mutató rangsorok az előbbieknél tényszerűbb, objektívebb mutatók felhasználásával készülnek. Az oktatók kiválóságát az intézményben dolgozó minősített oktatók számával és a teljes oktatói karon belüli arányával, az egy hallgatóra jutó minősített oktatók számával, illetve az akadémiai és habilitált oktatók összes oktatón belüli arányával mérik a készítőik. A hallgatói kiválóságot mutató rangsorok esetében csak ez egyes intézményekben állami finanszírozású képzésre első helyen felvett,

illetve azt első helyként megjelölt diákok adatait veszik figyelembe. Összesítik a jelentkezők és a felvettek számát, a bejutási arányokat, a felvettek pontátlagát, a felvettek közül OKTV-helyezést értek számát, a legjobb középiskolákban⁷ végzett felvettek számát, valamint a nyelvvizsgával rendelkezők arányát az összes felvett hallgatón belül.

A rangsorok minden évben három szinten készülnek el. Rendelkezésre állnak *szakos rangsorok*, amelyek több (az utóbbi években közel száz) szakra vonatkozóan, az összes, azokat meghirdető felsőoktatási kart rendezik bizonyos szempontok szerint hierarchikus sorrendbe. Ezen a szinten a hallgatói kiválóságokon alapuló rangsorok érhetők el, de számos szak esetében ezen a szinten kerülnek felállításra a hallgatói véleményrangsorok is. A következő szint a *képzésterületi rangsorok* szintje, ahol a 14 képzésterületre⁸ vonatkozóan, az adott képzésterületen oktató valamennyi kart rendezik sorba a készítőket. A képzésterületi szinten kerülnek felállításra a piaci rangsorok, az oktatók és a hallgatók kiválóságát mutató rangsorok, illetve az ezeket összesítő összesített képzési rangsorok. A harmadik, legmagasabb szint az *abszolút kari rangsorok* szintje, amely képzésterülettől függetlenül, az összes hazai felsőoktatási intézmény valamennyi karának teljesítmény-alapú sorrendjét tartalmazza. Ezen a szinten csak a hallgatói és oktatói kiválóság rangsora, és egy összesített képzési rangsor áll rendelkezésre, itt a hallgatói és a munkáltatói vélemények alapján nem rangsorolnak a készítőket.

Sokéves tendenciák

A Felvi-rangsorok több mint 10 éve a rangsorolási szempontok viszonylagos állandósága mellett készülnek, ami hosszú távú tendenciák felvázolására nyújt lehetőséget.

Bár az egyes rangsorok évről évre más-más eredményeket mutatnak, bizonyos alapvető tendenciák minden vizsgált évben megfigyelhetők. Összességében elmondható, hogy minden szinten, minden rangsorban a legnagyobb és legrégibb múlttal rendelkező intézmények szerepelnek a legjobb helyeken. Bár a Bolognai-rendszer bevezetése elviekben megszüntette a főiskolák és az egyetemek közötti különbségeket, a rangsorokban az egyetemek mégis rendre megelőzik a főiskolákat. Az elmúlt évek alapján a rangsorokban az intézmény fenntartója szerinti szereplést tekintve is állandóság

⁷ Az ország sikeres felvételiben legjobb 20 középiskolája

⁸ Agrár, Bölcsészettudományi, Gazdaságtudományi, Informatikai, Jogi és igazgatási, Műszaki, Művészeti, Művészetközvetítési, Nemzetvédelmi és katonai, Orvosi és egészségügyi, Pedagógusi, Sporttudományi, Társadalomtudományi és Természettudományi képzésterület

mutatkozik: általában az állami fenntartású intézmények végeznek az élen, az egyházi és alapítványi fenntartású intézmények közül csak néhánynak sikerült bekerülnie az abszolút rangsorok első 50 helyezettjei közé. (Fábri I., Veroszta 2009)

A rangsorok kritikái:

Bár a rangsorkészítés módszertani háttérének alaposságát a szakirodalom általában egységesen elismeri, néhány tanulmány azonban a rangsorok hiányosságaira hívják fel a figyelmet. A kritikák leginkább a felhasznált mutatók érvényességét kérdőjelezzik meg.

Egyes kritikák szerint nincs egységes vélemény a társadalomban a felsőoktatás funkciójáról, feladatiról. A mutatók kiválasztása tehát minden esetben egyfajta értékválasztást jelent, a készítő az alapján választják ki a mutatókat, hogy ők mit tartanak fontosnak a felsőoktatási intézmények teljesítményét illetően. (Fábri Gy, 2009) A hallgatók véleménye saját felsőoktatási intézményükről sok esetben a rangsorokkal éppen ellentétes, ők ugyanis más szempontok szerint értékelnek. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy éppen azok a hallgatók a leginkább kritikusak az oktatási intézményük teljesítményét illetően, akik a rangsorok elején szereplő, a rangsorok szerint legmagasabb teljesítményűnek mutató intézményekben tanulnak. (Fábri, Veroszta, 2010)

Más kritikák azt kérdőjelezzik meg, hogy a felhasznált mutatók valóban az intézmények teljesítményét mutatják-e. A Felvi-rangsorok készítői ugyanis többnyire bemeneti jellemzőket vesznek figyelembe (a mutatók jelentős része a jelentkezők adatait tartalmazza), ami nem feltétlenül azonos az oktatás minőségével és az intézmény teljesítményével. (Török, 2006)

Vannak olyan kritikák is, amelyek nem tartják egymással összehasonlíthatónak a hazai felsőoktatási intézményeket. A kritika szerint a különböző felsőoktatási intézmények különböző társadalmi igényeket elégítenek ki, ezért nem lehet őket egységesen, egységes mutatók alapján vizsgálni. Összehasonlítani csak ténylegesen azonos funkciókat betöltő intézményeket lehet, a rangsorok azonban ez alapján nem tesznek különbséget az intézmények között. (Hrubos, 2010)

V. A kutatási eredmények

V.1 Az elemzés háttere

Kutatás hipotézise:

Kutatásomban azt vizsgálom, hogy az felsőoktatási intézmények minősége, és teljesítménye – amelyet objektív oldalról a „kemény mutatók” alapján felállított rangsorok, szubjektív oldalról pedig a hallgatói vélemények mutatnak - befolyásolja-e a hallgatók munkaerő-piaci elvárásait. A rangsorokban elért magasabb pozíció, illetve a diákok által magasabbnak ítélt intézményi teljesítmény tehát előnyösebb munkaerő-piaci várakozásokat alakít-e ki a hallgatókban. A kutatás hipotézisei ez alapján a következők:

1. A rangsorban előrébb szereplő intézmények hallgatói kedvezőbb munkaerő-piaci várakozásokat fogalmazznak meg
2. Azok a hallgatók, akik intézményüket magasabb minőségűnek tartják, kedvezőbb munkaerő-piaci várakozásokat fogalmazznak meg

A felhasznált adatbázis:

Az elemzéshez felhasznált adatbázis az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. által 2009-ben végzett „Diplomás Pályakövető Rendszer – Hallgatói Motivációs vizsgálat” című kérdőíves felmérésének adatait tartalmazza. Az adatfelvétel módszere rétegzett mintavétellel történő, standardizált kérdőíves lekérdezés volt. A mintába összesen 7837 hallgató került, mindegyikük nappali tagozatos, illetve osztatlan- vagy alapképzésben vesz részt. A minta a hallgatók nemére, az évfolyamra, az intézmény székhelyének regionális elhelyezkedésére, valamint a szakterületekre reprezentatív. Az adatbázisban 30 hazai felsőoktatási intézmény összesen 71 karának hallgatóiról állnak rendelkezésre adatok.

Az elemzéshez az adatbázis (a lekérdezés idejének megfelelően) a 2009-es Felvi-rangsorok adataival került kiegészítésre. Az elemzésre kerülő, kiegészített adatbázis tehát a mintában szereplő hallgatóknak az intézményükhöz tartozó rangsorértékeit is tartalmazza.

Az elemzés szintjei:

Az elemzést a külső és a belső intézményi értékelések tekintetében is – a ragsoroknak megfelelően - három szinten végeztem.

Az első, összesített szinten az adatbázis alapján rendelkezésre álló összes felsőoktatási intézmény összes kara, tehát összesen 71 szervezeti egység került elemzésre.

A második szinten képzési területenként elemeztem az adatokat. A 14 képzésterület közül azonban a téma szempontjából nem volt mindegyik alkalmas az elemzésre. A művészeti, művészetközvetítői, nemzetvédelmi, pedagógiai és sporttudományi képzésterületeken csak egy-két, speciális profilú felsőoktatási intézményben folyik képzés, emiatt az intézmények teljesítményének összehasonlítására nem volt lehetőség. Így az elemzést 9 szakterületen végeztem el: az agár, a bölcsészettudományi, a gazdasági, a jogi- és igazgatási, a műszaki, az orvosi- és egészségügyi, a társadalomtudományi és a természettudományi szakterületeken.

Végül a harmadik szinten néhány szak példáján is elemeztem az adatokat. Bár a felmérés során összesen 88 szak hallgatói kerültek lekérdezésre, az elemzést ezek közül csak néhány szak esetében lehetett elvégezni. Ahhoz, hogy egy szakot a kutatási téma szempontjából vizsgálni lehessen három feltételnek kellett teljesülnie. Egyrészt az adott szakra vonatkozóan megfelelő esetszámra (minimum 250 fő) volt szükség. Másrészt a kutatási téma szempontjából szükséges volt, hogy több különböző, a szakon oktató képzőhely hallgatóiról álljanak rendelkezésre adatok. Mivel a Felvi-rangsorok a szakokra nézve nem teljes körűek (a rangsorok nem minden szak esetében kerültek felállításra), harmadrészt az elemzéshez szükséges volt az is, hogy az adott szakra vonatkozóan rendelkezésre álljanak a rangsorok. Ezek alapján a szakok szintjén az anglisztika, a gazdálkodás és menedzsment, a turizmus-vendéglátás, a mérnökinformatikus, az építőmérnöki valamint a gépészmérnöki szakokat vizsgáltam.

A vizsgált változók általános jellemzése:

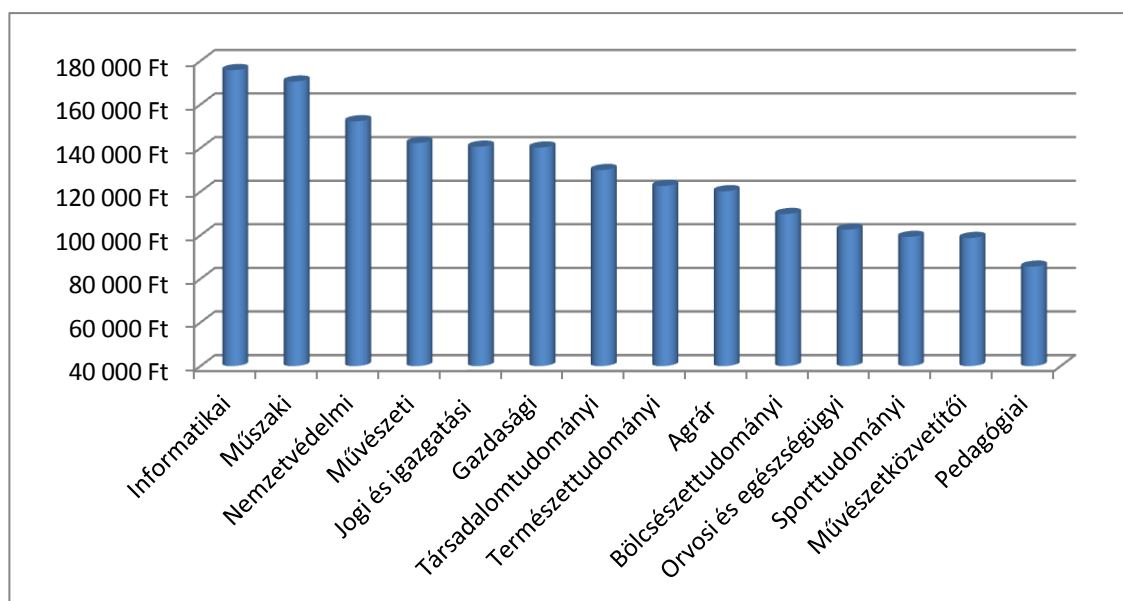
Elemzésemben a hallgatók munkaerő-piaci elvárásainak két aspektusát vizsgáltam. Az egyik vizsgált aspektust a hallgatók kereseti várakozása, a másikat pedig a munkához jutás valószínűségének megítélése adta.

Kereseti várakozások:

A kereseti várakozásokkal kapcsolatban, a kérdőívben a válaszadókat arra kérték, hogy becsüljék meg, hogy a saját szakterületükön átlagosan mekkora egy pályakezdő diplomás kezdő fizetése.

A mintában a pályakezdő fizetések becslésének átlaga 136560 Ft. Az egyes értékek azonban nagy arányban szóródnak az átlag körül, átlagosan 52961 Ft-tal térnek el az attól. A legtöbb válaszadó (1034 fő) 100000 Ft-os kezdő fizetésre számít, a medián válaszadó pedig 120000 Ft-ot jelölt meg. A válaszadók 94%-a 200000Ft-ot, vagy annál alacsonyabb összeget vár, a legmagasabb említett összeg pedig 950000 Ft.

A kezdő fizetések becslése képzési területenként nagyon eltérően alakult. Az alábbi ábra a becslések átlagát mutatja a képzési területek szerint.

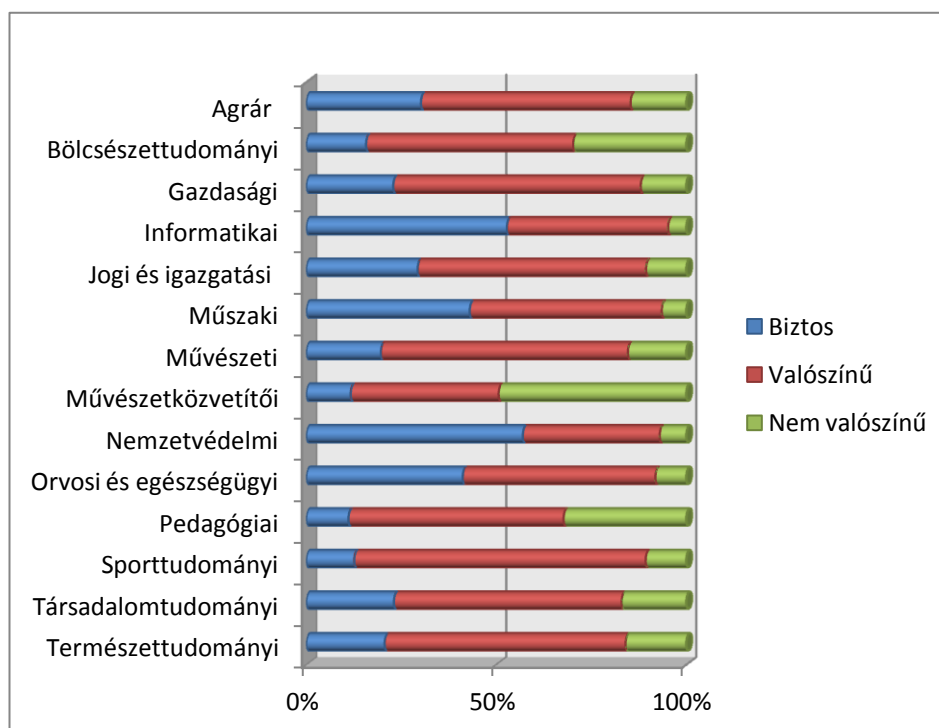
1. ábra
Becsült kezdő fizetések átlaga a képzésterületek szerint

A legalacsonyabb jövedelmet a pedagógus-hallgatók várják, esetükben a várt kezdő fizetések alig haladja meg a 80000 Ft-ot. 100000 Ft alatti kezdő fizetésre számítanak még az orvosi és egészségügyi, a sporttudományi és művészetközvetítői képzésterületek hallgatói is. A legmagasabb jövedelmet a műszaki és az informatikai képzésterületeken várják a hallgatók, a két szakterület esetében a becslések átlaga közel 180000 Ft.

A munkához jutás valószínűségének megítélése:

A munkaerő-piaci várakozások másik vizsgált aspektusa a munkához jutás valószínűségének megítélése. Ebben a kérdésben azt kellett a válaszadóknak megítélniük, hogy mennyire tartják valószínűnek azt, hogy a diploma megszerzését követő egy-két évben általuk megfelelőnek tartott álláshoz jutnak a szakterületükön.

A válaszadók a kérdést tekintetve többnyire optimistáknak mondhatók: 30%-uk válaszolta, hogy biztos abban, hogy megfelelő állást kap, és csak 14,3% látta úgy, hogy nem valószínű, hogy a szakterületén néhány éven belül munkába áll.

2. ábra
A munkához jutás valószínűségének megítélése a képzésterületek szerint

Az ábrán az egyes válaszkategóriákat megjelölők aránya a szakterületek bontásában látható. A legtöbb szakterület esetében többségben vannak azok, akik biztosnak vagy valószínűnek tartják azt, hogy munkához jutnak. A művészetközvetítői képzésterület hallgatói bizonyultak a legkevésbé optimistáknak, ezen a képzésterületen a válaszadók közel fele gondolja úgy, hogy a diplomaszerzést követően nem valószínű, hogy el fog tudni helyezkedni. A művészetközvetítői szakterület mellett a bölcsészettudományi és pedagógiai szakterületeken tanulók ítélték a legkedvezőtlenebbnek helyzetüket. Kiemelkedően bizakodónak mutatkoztak ezzel szemben az informatikai és nemzetvédelmi

szakterületeken tanulók. A két szakterület esetében azoknak az aránya, akik biztosak abban, hogy megfelelő álláshoz jutnak, magasabb, mint 50%.

Az elemzésben tehát azt vizsgáltam, hogy munkaerő-piaci várakozások ezen két aspektusában az intézmények minősége szerint kimutathatók-e különbségek a hallgatók között. A várakozásokat előbb a Felvi rangsorok alapján a kívülről érkező intézményi értékelésekkel, majd a diákok által megfogalmazott, szubjektív megítélésekkel vetettem össze.

V.2 A munkaerő-piaci elvárások és a külső intézményi értékelések

A külső értékelések mutatói: a rangsorok

Az elemzés első részében a külső intézményi értékelések munkaerő-piaci elvárásokra gyakorolt hatását kerestem. Az értékelések mutatóiként a Felvi-rangsorok közül az oktatók és a hallgatók kiválósága alapján összesített rangsorokat használtam, ezek a rangsorok ugyanis csak az oktatók és a hallgatók objektíven megfigyelhető és mérhető adatain alapulnak. A külső értékelések ezen mutatói alapján tehát magas teljesítményűnek az a felsőoktatási intézmény számít, ahol a legkiválóbb oktatók a legkiválóbb hallgatókat oktatják.

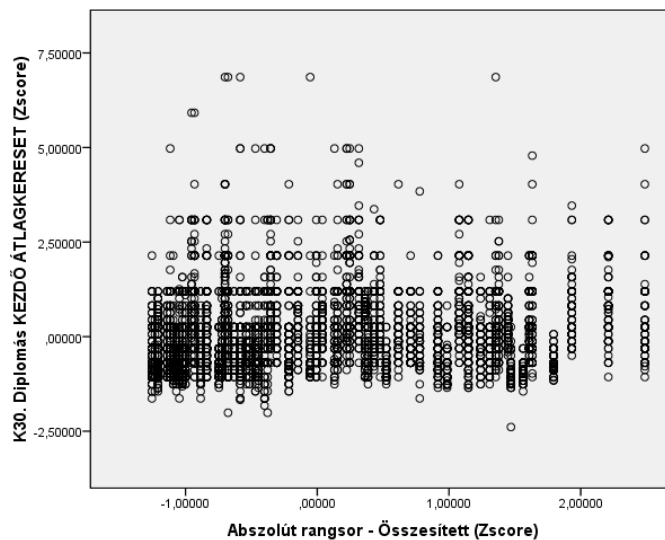
A várakozások és a rangsorok közötti kapcsolatot először a minden intézményre kiterjedő összesített szinten, majd szakterületenként, végül pedig szakonként vizsgáltam.

Összesített szint

Elsőként azt vizsgáltam, hogy minden intézmény minden karát figyelembe véve az előkelőbb rangsorértékekhez magasabb hallgatói jövedelemelvárás kapcsolódik-e. Mivel a rangsorértékek és a jövedelemelvárások is (széles terjedelmük miatt) magas mérési szintű változónak számítanak, korrelációs kapcsolatot kerestem a két változó között. Ahhoz, hogy a hipotézist (tehát azt, hogy jobb rangsorértékhez kedvezőbb munkaerő-piaci elvárás társul) alátámasztottnak tekintsem, egy negatív irányú korrelációs kapcsolatot vártam a rangsorban elfoglalt pozíciót és a hallgatók jövedelmi várakozásait mérő változók között.⁹

Az eredmények azt mutatták, hogy a válaszadók hasonlóan vélekednek a jövedelemelvárások tekintetében a rangsor első felében és a rangsor végén is. A két változó közötti korrelációs együttható értéke 0,133, amely egyrészt egy gyenge kapcsolatot mutat, másik részből pedig a kapcsolat iránya pozitív. Így tehát az eredmények ezen a szinten a jövedelmi várakozások tekintetében nem támasztották alá a kutatás hipotézisét.
(1. Táblázat)(3. Ábra)

⁹ A negatív irányú korrelációs kapcsolat a hipotézis alátámasztottnak tekintése érdekében azért volt szükséges, mert abban az esetben társul egy alacsonyabb rangsorértékhez (tehát az olyan intézményekhez, melyek a rangsorokban jobb helyezést értek el, így előrébb szerepelnek) magasabb jövedelmi elvárás.

3. ábra
A válaszadók megoszlása a becült kezdő fizetések és a rangsorértékek szerint

A munkaerő-piaci elvárások másik vizsgált aspektusa, a munkához jutás valószínűségének megítélése esetében a kapcsolat meglétét, illetve hiányát diszkriminancia-elemzéssel vizsgáltam. Az elemzés során arra kerestem a választ, hogy a rangsorértékek alapján mekkora valószínűséggel sorolhatók be a válaszadók az egyes kategóriákba. Diszkriminancia-analízis segítségével a rangsorérték alapján a válaszadók 23,4%-át sikerült a helyes kategóriába sorolni, így a két változó között nem beszélhetünk szoros kapcsolatról. (2. Táblázat)

Összességében tehát elmondható, hogy az összes hazai felsőoktatási kart együttesen vizsgálva nem mutatható ki összefüggés a hallgatók munkaerő-piaci elvárásai és a rangsorban elért helyezések között. A kapcsolat hiányának magyarázatául szolgálhat, hogy a hallgatók és az oktatók kiválóságai alapján felállított abszolút rangsorban az első helyeken többnyire bölcsészettudományi és általános orvostudományi karok szerepelnek. Ezeken a szakterületeken pedig – ahogy a vizsgált változók általános jellemzésénél is látható volt – a hallgatók többnyire kedvezőtlenebbül ítélik meg munkaerő-piaci esélyeiket, mint más szakterületek hallgatói.

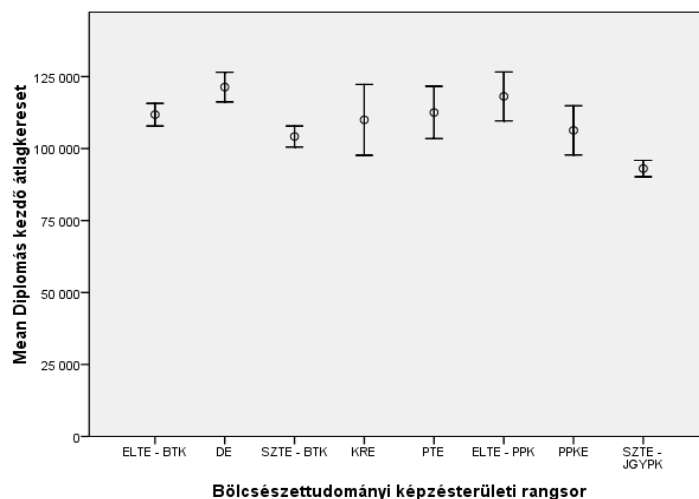
Szakterületi szint

A szakterületek szintjén – a szakterületi rangsorok közül – szintén a hallgatói és oktatói kiválóságok alapján összesített rangsorok mutatták az intézmények közötti minőségbeli különbségeket. A jövedelemelvárások elemzésekor varianciaanalízist végeztem, ahol az egyes csoportokat az adott képzésterületen oktató felsőoktatási

intézmények adták. Az elemzés során arra kerestem a választ, hogy az ugyanazon a szakterületen, de más-más intézményekben tanulók egymástól szignifikánsan eltérő jövedelemelvárásokat fogalmaznak-e meg, és amennyiben igen, akkor a különbségek a rangsorokkal összhangban állnak-e, tehát a kutatás hipotézisével egybehangzóan azok várnak-e magasabb jövedelmet, akik a rangsorok által magasabb minőségűnek tartott felsőoktatási intézmények hallgatói. A munkához jutás valószínűségét tekintve a kutatás hipotézisének tesztelésére keresztábra-elemzést végeztem, ahol a függő változó a munkához jutás valószínűségének megítélése volt, a független változót pedig a hallgatók felsőoktatási intézménye adta. Ebben az esetben azt kerestem, hogy azoknak az intézményeknek a hallgatói, amelyek a rangsorban előrébb szerepelnek, magasabb arányban gondolják-e, hogy biztosan munkához jutnak a diploma megszerzése után.

A kapott eredmények azt mutatták, hogy az intézmények rangsorban elfoglalt pozíciója csak néhány szakterület esetében befolyásolja a hallgatók munkaerő-piaci várakozásait. Sem a kereseti várakozásokat, sem a munkához jutás valószínűségét tekintve nem sikerült kimutatni különbségeket az agrár, valamint az orvosi és egészségügyi képzésterületeken. A két képzésterület hallgatói minden intézményben hasonlóan vélekedtek a kezdő fizetéseket illetően, valamint a munkához jutásuk valószínűségét tekintve is. A kutatás hipotézisét tehát ezen a két szakterületen nem sikerült igazolni. (3-6. Táblázat)

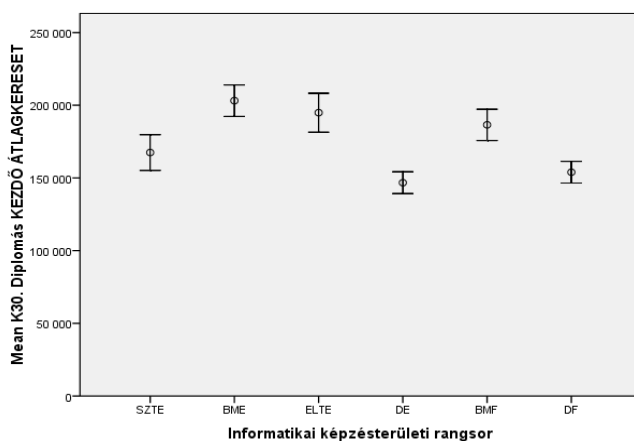
Hasonló eredmények születtek a bölcsészettudományi képzésterület hallgatóinak körében is. A munkához jutás valószínűségét tekintve az egyes intézmények hallgatóinak válaszai statisztikai értelemben nem különböztek egymástól. Az eredmények a jövedelemelvárásokat tekintve is hasonlóan alakultak, a rangsor végén szereplő oktatási intézményben azonban szignifikánsan alacsonyabb jövedelmi várakozásokról számoltak be a hallgatók, mint az összes többi intézmény hallgatói, ami a kutatás hipotézisét részben alátámasztja. (7-8. Táblázat)(4. Ábra)

4. ábra

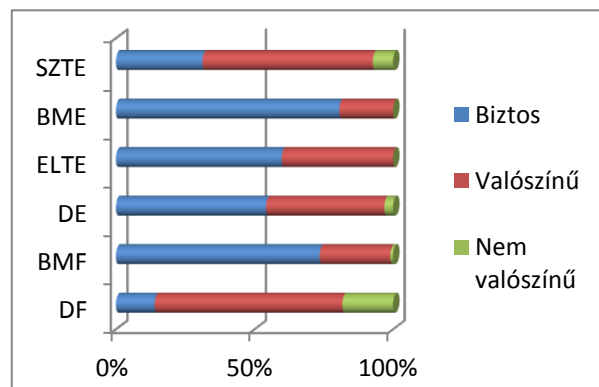
A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint
Bölcsészettudományi képzésterület

Az informatikai és műszaki szakterületeken statisztikai értelemben jelentős különbségeket sikerült kimutatni az egyes felsőoktatási intézmények hallgatói között, az itt feltárt különbségek azonban nem támasztották alá minden kétséget kizáróan a kutatás hipotézisét. A két szakterület esetében ugyanis a különbségek nem voltak egyértelműen elkülöníthetők a korábbi kutatási eredmények¹⁰ alapján ismert regionális különbségektől.

5. ábra

A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint
Informatikai képzésterület

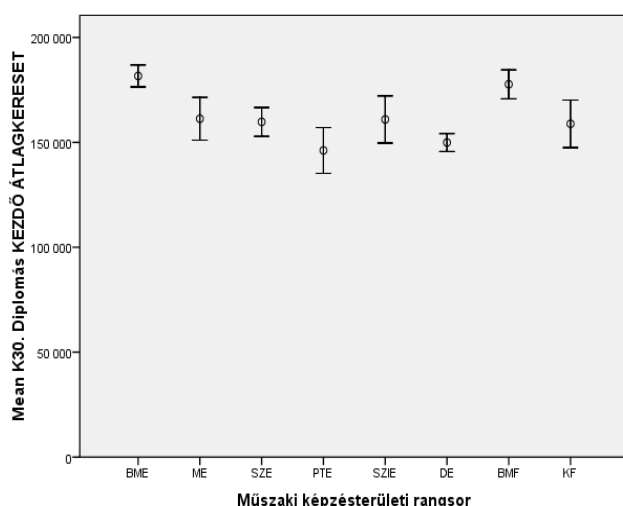
6. ábra

A munkához jutás valószínűségének megítélése
intézményenként – Informatikai képzésterület

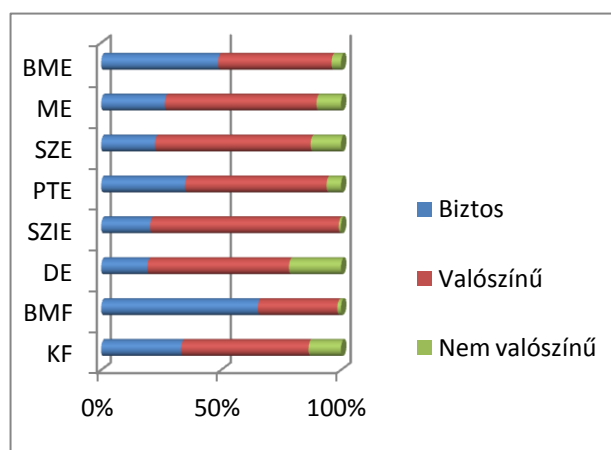
¹⁰ Varga 2001, Berde 2005, Papszt 2010

Az informatikai képzésterület hallgatói közül a várakozások mindkét aspektusát tekintve a budapesti intézmények hallgatói bizonyultak optimistábbaknak. Biztos munkahelyet nagyobb arányban vártak a vidéki oktatási intézmények hallgatóinál, valamint az általuk megjelölt várható kezdő fizetések átlaga is magasabbnak bizonyult. (9-10. Táblázat) (5-6. Ábra)

Hasonló tendencia mutatkozott a műszaki képzésterületen is. Az ezen a területen tanulók kezdő fizetésének becslései a rangsorban hátrébb haladva ugyan csökkenő tendenciát mutatnak, de a két budapesti intézmény itt is – akár csak az informatikai képzésterületen – kiugró értékeket mutat. A munkához jutás valószínűségének megítélésében pedig egyértelműen a regionális eltéréseket tükrözték az adatok a szakterület esetében, a két budapesti felsőoktatási intézmény hallgatói várnak biztos munkahelyet a legnagyobb arányban. (11-12. Táblázat) (7-8. Ábra)

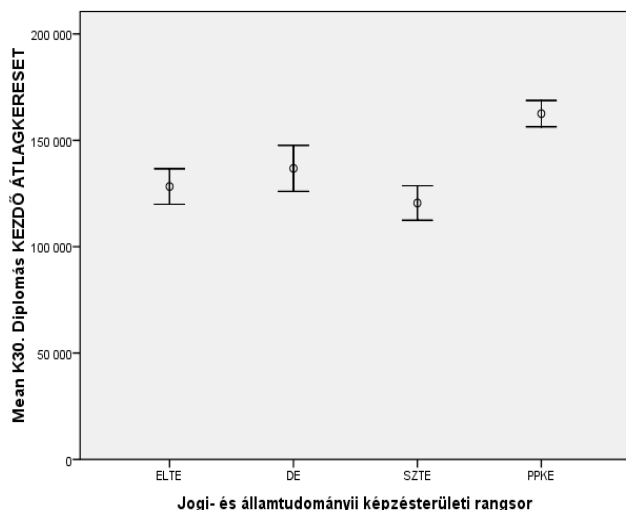

7. ábra
A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint –Műszaki képzésterület

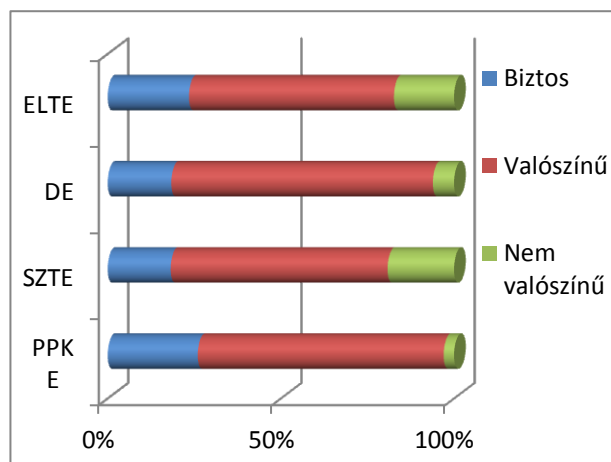

8. ábra
A munkához jutás valószínűségének megítélése intézményenként – Műszaki képzésterület

A kutatás hipotézisével éppen ellentétes eredmények születtek a jogi és igazgatási képzésterületen. A várakozások mindkét vizsgált aspektusát tekintve a rangsorban leghátrébb szereplő oktatási intézmény hallgatói rendelkeznek a legkedvezőbb munkaerőpiaci várakozásokkal. A jövedelemi várakozások ebben az intézményben szignifikánsan magasabbak, mint a többi intézményben, azoknak az aránya pedig, akik a munkához jutást nem tartják valószínűnek, itt volt a legalacsonyabb. (13-14. Táblázat) (9-10. Ábra)

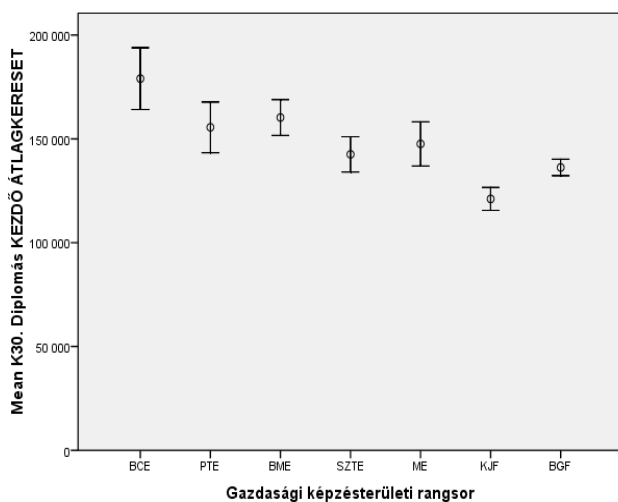

9. ábra
A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint –Jogi és államtudományi képzésterület

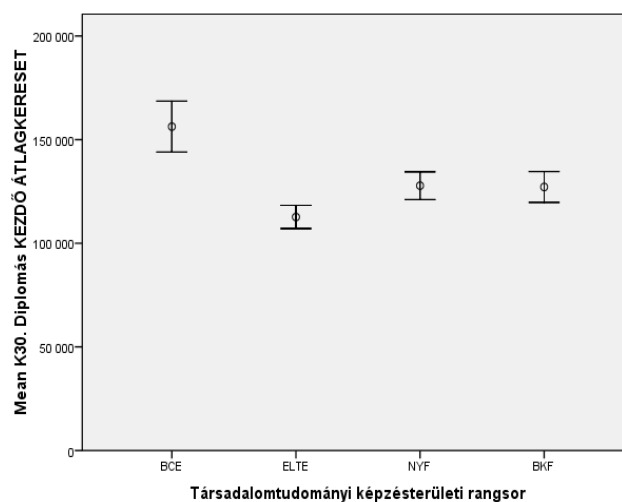
10. ábra
A munkához jutás valószínűségének megítélése intézményenként – Jogi és államtudományi képzésterület

Három szakterület esetében azonban részben sikerült alátámasztani a kutatás hipotézisét. A gazdasági képzésterület hallgatóinak átlagos jövedelmi várakozásai az egyes felsőoktatási intézményekben a rangsorértékek mentén fokozatosan csökkennek. Azok várják a legmagasabb kezdő fizetést, akik a rangsor elején szereplő felsőoktatási intézményben tanulnak, a legalacsonyabbat pedig azok, akik a leghátrébb szereplőben. A társadalomtudományi képzésterületen is a hipotézissel egybehangzó eredmények születtek, bár ezen a szakterületen csak a rangsor élén szereplő intézmény hallgatói különülnek el, a többi intézmény hallgatói között statisztikailag nem mutatható ki különbség a jövedelmi várakozásokat tekintve. A két szakterület esetében csak a jövedelmi várakozásokban volt kimutatható az intézmények teljesítményének hatása, a munkához jutás valószínűségét a hallgatók az intézményük rangsorban elfoglalt pozíciójától függetlenül, nagyjából egységesen ítélték meg. (15-18. Táblázat) (11-12. Ábra)

11. ábra

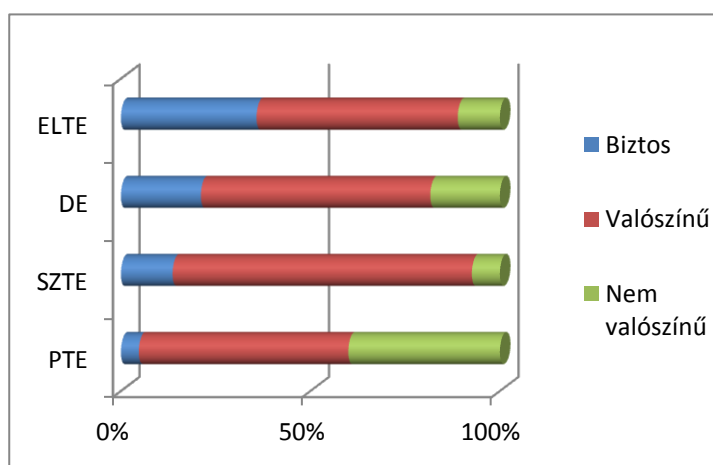
A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint Gazdasági képzésterület

12. ábra

A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint Társadalomtudományi képzésterület

A természettudományi képzésterület esetében az intézmény teljesítményének hatása a jövedelmi várakozásokban nem, de a munkához jutás valószínűségének megítélésében kimutatható volt. A kutatás hipotézisével megegyezően a rangsorban egyre hátrébb szereplő intézményekben a biztos munkát várók aránya folyamatos csökkenést mutat. (19-20. Táblázat) (13. Ábra)

13. ábra

A munkához jutás valószínűségének megítélése intézményenként – Természettudományi képzésterület

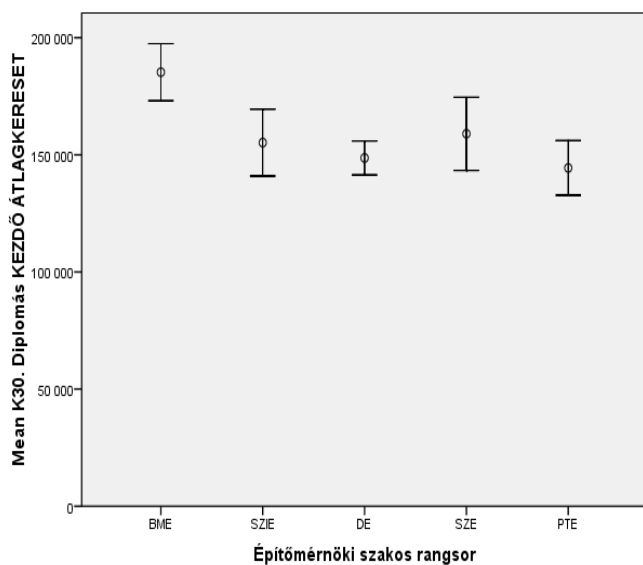
Összességében tehát a szakterületeket vizsgálva nem mondható egyértelműen hogy az intézmények minőségbeli különbségei a hallgatók munkaerő-piaci várakozásaiban is megjelennek. A kilenc vizsgált szakterület közül csak három esetében, és azokban is csak részben igazolódott a kutatás hipotézise. A várakozások mindkét aspektusában egyszerre egyik szakterület esetében sem igazolódott a hipotézis.

Szakok szintje:

A szakterületek vizsgálata után az adatok az egyes szakokra lebontva kerültek elemzésre. A független változót ezen a szinten az oktatói és hallgatói kiválóságok alapján felállított szakos rangsorok, a függő változót pedig itt is a hallgatói vélemények adták. Az elemzési módszer a szakok szintjén a szakterületek szintjén alkalmazottal megegyező volt.

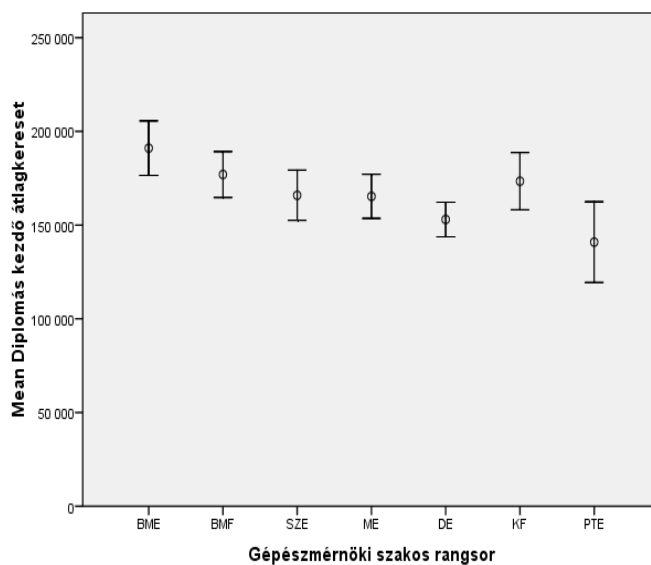
Ezen a szinten a hipotézis több esetben is alátámasztottnak bizonyult. A hat vizsgált szak közül csak kettő olyan szak volt – az anglisztika és a turizmus-vendéglátás -, ahol a kutatás hipotézise sem a jövedelmi várakozásokat, sem a munkához jutás valószínűségét tekintve nem igazolódott. Ezeken a szakokon mindkét változó mentén egységes vélemények rajzolódtak ki minden felsőoktatási intézményben. (21-24. Táblázat)

Az építőmérnöki és a gépészmérnöki szakok esetében a kutatás hipotézisét a jövedelmi várakozások mentén sikerült igazolni. Mindkét szak esetében elmondható, hogy azok a hallgatók számítanak magasabb kezdő fizetésre, akik a rangsor elején szereplő felsőoktatási intézményben tanulnak, és az egyre hátrébb szereplő intézmények hallgatói egyre alacsonyabb várható kezdő fizetésről adtak számot. Nem volt azonban kimutatható különbség a munkához jutás megítélését tekintve. A szakok hallgatói közel azonos arányban tartják biztosnak és nem valószínűnek is a munkához jutásukat minden felsőoktatási intézményben. (25-28. Táblázat) (14-15. Ábra)

14. ábra

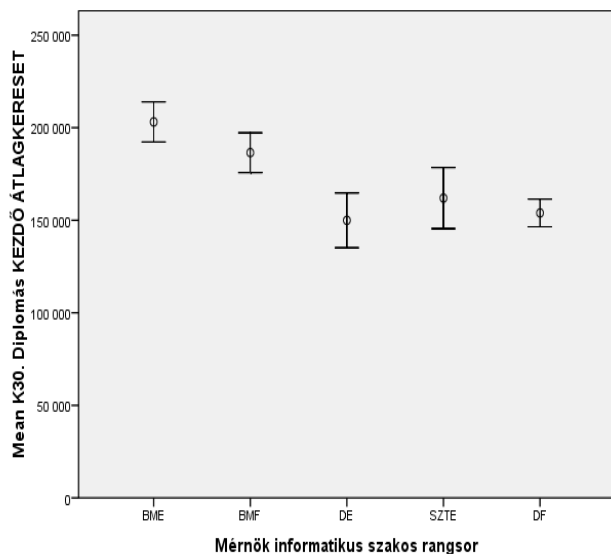
A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint – Építőmérnöki szak

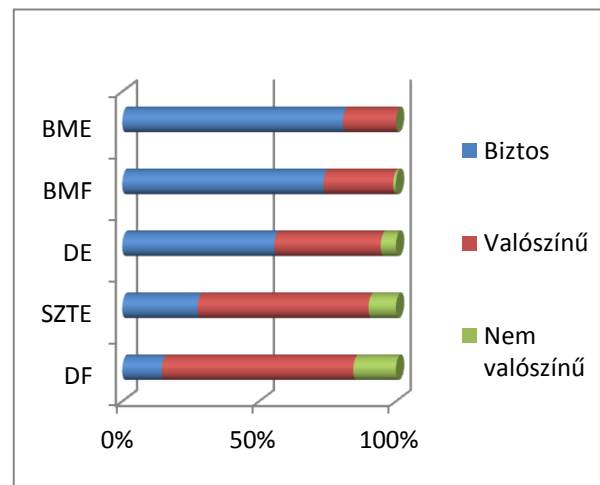
15. ábra

A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint – Gépészmérnöki szak

A két másik vizsgált szak – a gazdálkodás és menedzsment, valamint a mérnökinformatikus szakok esetében azonban a várakozások mindkét aspektusát tekintve kimutatható volt az intézmény teljesítményének hatása a hallgatói véleményekre. Magasabb jövedelmet és biztos munkát is többnyire azok a hallgatók vártak, akik a rangsor elején szereplő oktatási intézményekben tanultak, kedvezőtlenebb munkaerő-piaci várakozásokat pedig a rangsor végén szereplő intézmények hallgatói fogalmaztak meg.

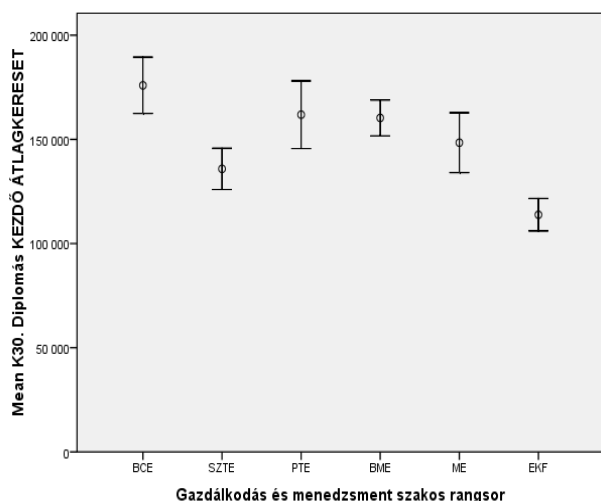

16. ábra
A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint –Mérnök informatikus szak

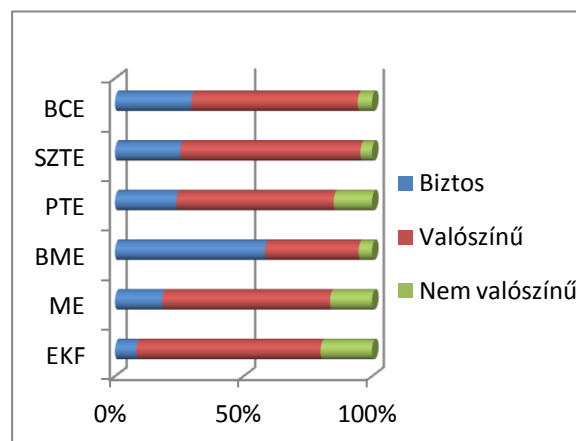

17 ábra
A munkához jutás valószínűségének megítélése intézményenként – Mérnök informatikus szak

A különbség a mérnök informatikus szakos hallgatóknak a munkához jutás valószínűségével kapcsolatos véleményét tekintve nagyon látványos. A biztos munkát remélők arányának csökkenése a rangsorban hátrébb haladva fokozatos, a kezdeti nagyon magas (80% feletti) értékről a rangsor végére egy nagyon alacsony (10%-os) értékre esik vissza a biztos munkát várók aránya. (29-30. Táblázat)(16-17. Ábra)

18. ábra
A becsült kezdő fizetések átlaga és a hozzájuk tartozó 95%-os konfidencia intervallum az oktatási intézmények szerint –Gazdálkodás és menedzsment szak

19. ábra
A munkához jutás valószínűségének megítélése intézményenként – Gazdálkodás és menedzsment szak

A gazdálkodás és menedzsment szakos hallgatók esetében a jövedelmi várakozásokat tekintve szintén egy fokozatos csökkenésről beszélhetünk. Ez a tendencia, bár kevésbé látványosan, de a biztos munkát várók arányában is megfigyelhető. (31-32. Táblázat)(18-19. Ábra)

Szemben az összesített szinten és a szakterületek többsége esetén kirajzolódó eredményekkel, a szakok szintjén a kutatás hipotézise többnyire - részben, vagy egészben – igazoltnak tekinthető. Azoknak a hallgatóknak a munkaerő-piaci várakozásai mutatkoztak kedvezőbbnek, akik a rangsorok alapján jobbnak számító felsőoktatási intézményekben tanultak.

V.3 A munkaerő-piaci várakozások és a belső intézményi értékelések

Ahogy arra a rangsorokkal szemben kritikát megfogalmazó szerzők is rámutattak, a hallgatók a rangsorok által mutatottakhoz képest sokszor egészen máshogy vélekednek a felsőoktatási intézmények minőségéről. A hallgatók a rangsorkészítés szempontjaitól eltérő szempontok szerint értékelik intézményüket, az intézmény minőségét, az oktatás színvonalát saját tapasztalataik alapján, szubjektíven ítélik meg. Ezek alapján sok esetben éppen azok a hallgatók mutatkoznak a leginkább kritikusoknak, akik a rangsorok által legjobbnak tartott intézményekben tanulnak. A kutatás második részében ezért a munkaerő-piaci várakozásokat a saját, szubjektív intézményi értékelésekkel is összevettem. Arra kerestem a választ, hogy a hallgatók által megfogalmazott kedvezőbb intézményi értékelések kedvezőbb munkaerő-piaci várakozásokkal járnak-e.

A szubjektív intézményi értékelések mutatója: a főkomponens

Bár a Felvi-rangsorok között hallgatói-véleménysorok is megtalálhatók, ezek csak a szakok szintjén, és azon belül is csak néhány szak esetében állnak rendelkezésre. Ezért a szubjektív intézményi értékelések és a munkaerő-piaci elvárások kapcsolatának vizsgálatához nem ezeket, hanem egy, a kérdőív adatai alapján felállított mutatót használtam.

A kérdőívben a válaszadóknak 33 szempont szerint, 1-től 5-ig terjedő skálán kellett értékelniük saját intézményüket. A kutatás témájának szempontjából ezek közül csak 8 szempont bizonyult relevánsnak, ezek a változók voltak tehát azok, amelyek az intézmény minőségének és teljesítményének megítélését mérték.¹¹ Az elemzésben először a belső értékelések nyolc dimenziójának a lehető legkisebb információvesztés melletti redukciójára törekedtem. Ehhez a megfelelő módszert a főkomponens-elemzés biztosította.

A változókból tehát főkomponens-elemzéssel egy, a szubjektív intézményi értékelést mutató indexet hoztam létre. Az alacsony kommunalitások alapján az eredeti nyolc

¹¹ A többi változó az intézmény által nyújtott szolgáltatások színvonalát, az intézmény felszereltségét, szervezeti működésének megítélését mutatja.

változóból további három változó¹² kikerült az elemzésből, így a főkomponens-elemzésbe végül a következő változókat kerültek:

- oktatás színvonala
- szakismeretek naprakészsége
- szakismeretek alkalmazhatósága
- képzés szervezettsége
- oktatók segítőkészsége

A főkomponens az eredeti változók információtartalmának 50,96%-át őrizte meg. (33. Táblázat)

Az elemzés ezen részében a létrejött főkomponens és a munkaerő-piaci várakozások kapcsolatát vizsgáltam. Az objektív intézményi értékelések vizsgálatától eltérően itt az elemzendő csoportokat nem az egyes felsőoktatási intézmények hallgatói adták. A főkomponens által mutatott szubjektív intézményi értékeléseket az egyes képzőhelyektől függetlenül vettem össze a várakozásokkal. Az elemzéskor tehát nem az volt a cél, hogy megtudjuk, hogy mely intézményeket tartják a hallgatók a legjobbaknak, és hogy ezekben az intézményekben a várakozások is kedvezőbbek-e. Azt próbáltam feltárni, hogy azok, akik saját felsőoktatási intézményüket magasabb színvonalúnak tartják – függetlenül attól, hogy ez az értékelés konkrétan melyik intézményre vonatkozik – kedvezőbben ítélik-e meg munkaerő-piaci helyzetüket.

Az elemzés ebben az esetben is három szinten történt, először az összesített szinten, majd szakterületenként, végül pedig szakonként. Az elemzés módszere mindhárom szinten azonos volt. A kereseti várakozásokkal kapcsolatban a két változó (jövedelemelvárások és a főkomponens) közti korrelációs kapcsolatot vizsgáltam. A munkához jutás valószínűségét tekintve pedig varianciaanalízis segítségével azt kerestem, hogy az egyes válaszkategóriákat megjelölők szignifikánsan eltérnek-e egymástól az intézmény megítélését tekintve.

Összesített szint:

Az eredmények azt mutatták, hogy az összesített szinten – akár csak a külső értékelések alapján - a hallgatók belső értékelései alapján sem mutatható ki kapcsolat az

¹² A szakmai gyakorlat színvonala, a szakterült elismert képviselőinek jelenléte az oktatásban, valamint az egyéni szakmai érdeklődés kielégítése.

intézmény minősége és a jövedelmi várakozások között. A két változó között nem volt kimutatható korrelációs kapcsolat (korrelációs együttható értéke: 0,011; szignifikancia szint: 0,352). (34. Táblázat)

A munkához jutás valószínűségének megítélése és a szubjektív intézményi értékelés közötti kapcsolatot diszkriminancia-analízissel vizsgáltam. A kapott eredmények szerint az összesített szinten a szubjektív intézményi értékeléseknek a munkához jutás valószínűségének megítélésére nincs hatása. A diszkriminancia-analízis alapján az intézmény szubjektív megítélése mentén a válaszadóknak csak 31,5%-át sikerült helyesen besorolni az általa megjelölt kategóriába. (35. Táblázat)

A kutatás hipotézise tehát az összesített szinten sem a jövedelmi várakozásokat, sem a munkához jutás valószínűségének megítélését tekintve nem volt igazolható.

Szakterületek szintje:

Az alábbi táblázat az egyes szakterületek esetében a kereseti várakozások és az intézmény belső értékelését mutató főkomponens közötti korrelációs együtthatók értékét, valamint az azokhoz tartozó szignifikancia szintet szemlélteti.

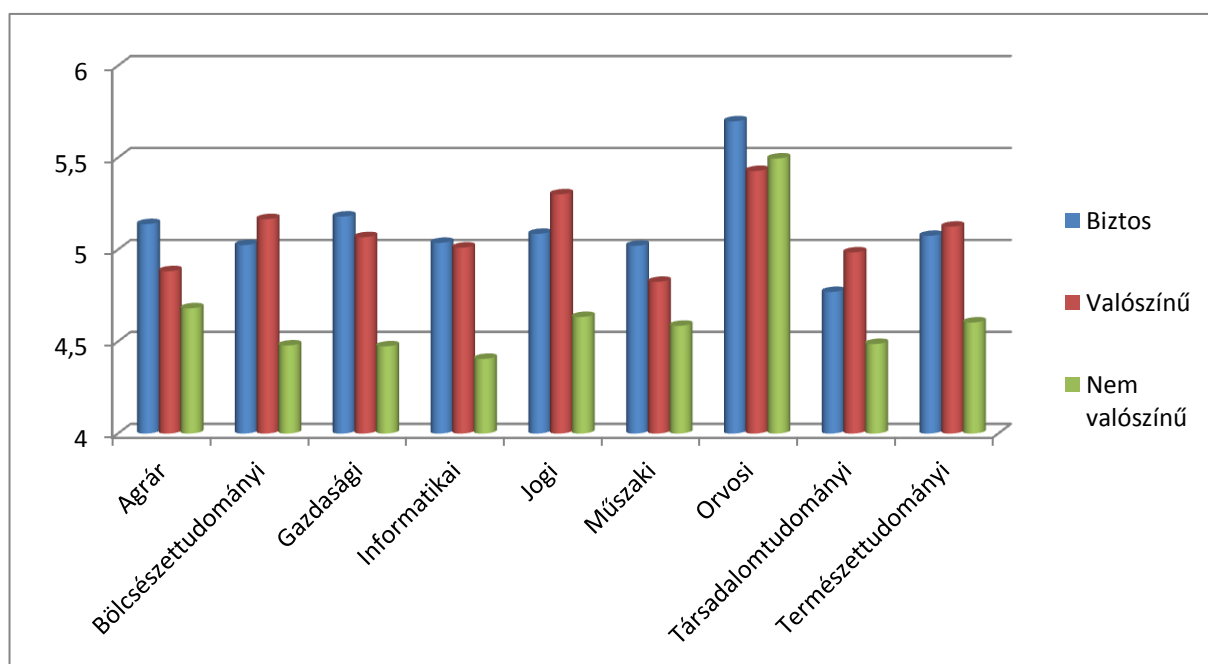
	Korrelációs együttható	Szignifikancia szint
Agrár képzésterület	0,095	0,033
Bölcsészettudományi képzésterület	0,037	0,238
Gazdasági képzésterület	0,031	0,307
Informatikai képzésterület	-0,078	0,071
Jogi és igazgatási képzésterület	0,224	0,000
Műszaki képzésterület	0,039	0,149
Orvosi és egészségügyi képzésterület	-0,006	0,894
Társadalomtudományi képzésterület	0,002	0,975
Természettudományi képzésterület	0,131	0,004

Az eredmények alapján a legtöbb szakterület esetében nincs szignifikáns kapcsolat a két vizsgált változó között. Az agrárképzési és a természettudományi képzésterületek esetében

kimutatható a kapcsolat, de mindkét képzésterület esetében gyenge kapcsolatról beszélhetünk.

A két változó között a legerősebb kapcsolat a jogi és igazgatási képzésterületen mutatható ki, ami magyarázatul szolgálhat a korábban (a rangsorokkal kapcsolatos elemzésnél) talált ellentmondásra.¹³ A szubjektív értékelések szerint (a szubjektív értékelést mutató főkomponens intézményenkénti átlaga alapján) ugyanis a rangsorban leghátul szereplő intézmény bizonyult a legjobbnak. A szakterület esetében tehát az objektív és a szubjektív értékelések ellentétes képet festenek az intézményekről, és az adatok alapján a hallgatók a saját maguk által legmagasabb minőségűnek ítélt intézményben várják a legkedvezőbb munkaerő-piaci esélyeket.

Az alábbi ábra a szubjektív értékeléseket mutató főkomponens átlagát mutatja a munkához jutás valószínűségével kapcsolatos kérdés három válaszkategóriájához tartozók szerint.

20. ábra
A szubjektív intézményi értékelések átlaga a munkához jutás valószínűségének megítélése szerint képzési területenként

A szakterületek többségében azok, akik nem tartják valószínűnek, hogy néhány éven belül szakterületükön munkába állnak, az intézményük minőségét is alacsonyabbra értékelik. Azok között azonban, akik a kérdésre a biztos illetve a valószínű válaszkategóriát jelölték

¹³ A szakterületi Felvi-rangsorban az utolsó helyen szereplő felsőoktatási intézmény hallgatói rendelkeztek a leginkább kedvező munkaerő-piaci várakozásokkal.

meg, a szakterületek többségében nincs számottevő eltérés az intézmény megítélését tekintve. Az ábráról az is leolvasható, hogy a különböző szakterületen a hallgatók nagyon hasonlóan vélekedtek az intézményük minőségéről. Egyedül az orvosi és egészségügyi képzésterület hallgatóinak értékelései bizonyultak magasabbnak, esetükben a szubjektív értékelések átlaga (még a „nem valószínű” válaszkategóriát megjelölők esetében is) magasabb, mint a többi képzésterületen. (36-44. Táblázat)

A szakterületek szintjén tehát a szubjektív intézményi értékelések a jövedelmi várakozásokkal nem mutattak kapcsolatot (kivétel ez alól a jogi és igazgatási szakterület). A munkához jutás valószínűségét tekintve azonban a kutatás hipotézisét támasztották alá az eredmények. Akik az oktatási intézményük teljesítményét magasabbra értékelték, kedvezőbbnek látták munkaerő-piaci helyzetüket.

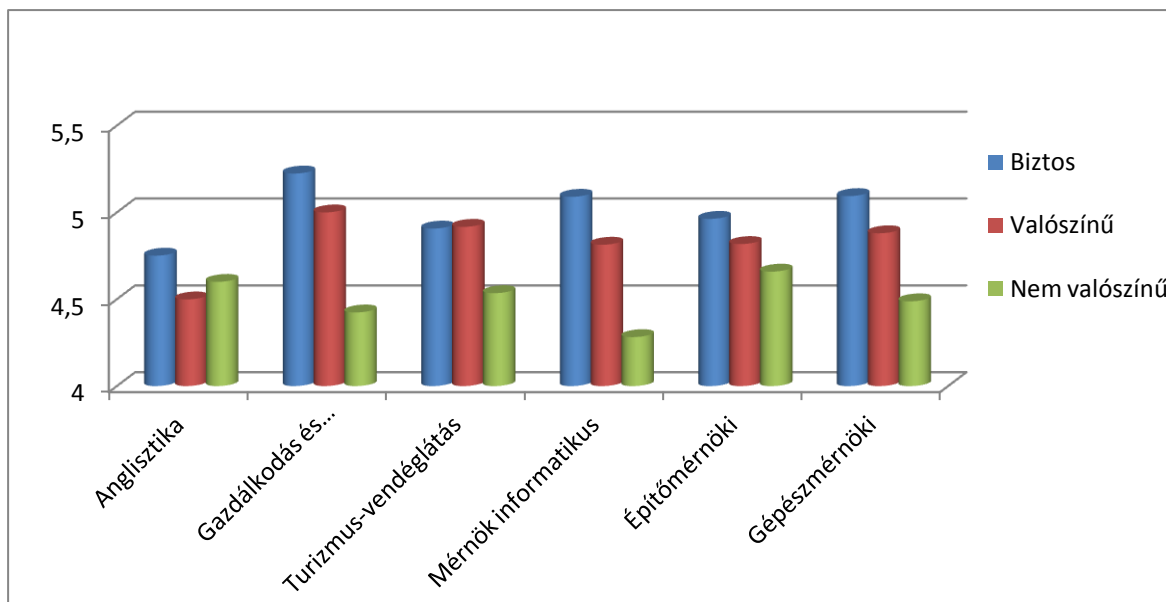
Szakok szintje:

A szakok szintjén az eredmények a szakterületek szintjéhez hasonlóan alakultak. Az alábbi táblázat az kezdő fizetések becslését és a belső értékeléseket mérő változók közötti korrelációs együtthatók értékét tartalmazza a vizsgált szakok esetében.

	Korrelációs együttható	Szignifikancia szint
Anglisztika szak	0,030	0,615
Gazdálkodás és menedzsment szak	0,078	0,113
Turizmus-vendéglátás szak	0,057	0,370
Mérnök informatikus szak	-0,021	0,697
Építőmérnöki szak	0,070	0,250
Gépészmérnöki szak	-0,003	0,948

Az eredmények alapján a két változó minden szak esetében korrelálatlan, a szubjektív intézményi értékelések és a kereseti várakozások összefüggése tehát a szakok szintjén sem mutatható ki.

A kutatás hipotézisét az adatok a szakok szintjén is a munkához jutás valószínűségének megítélése alapján igazolták. A kapott eredményeket az alábbi ábra mutatja.

21. ábra

A szubjektív intézményi értékelések átlaga a munkához jutás valószínűségének megítélése szerint szakonként

A „biztos” és a „valószínű” válaszkategóriát megjelölők között statisztikai értelemben többnyire itt sincs különbség, de a legtöbb szak esetében a „nem valószínű” válaszkategóriát megjelölők, tehát a legkedvezőtlenebb munkaerő-piaci várakozásokat megfogalmazók értékelték a legalacsonyabbra az oktatási intézményük minőségét. Ez alól csak az anglisztika szakos hallgatók kivételek, ők ugyanis mindhárom esetben hasonló értékelést adtak. (45-50. Táblázat)

Összegzés:

Összességében elmondható, hogy a hallgatók saját intézményi értékelései – a jogi és igazgatási képzésterülettől eltekintve – a jövedelmi várakozásokat nem befolyásolják. A munkaerő-piaci várakozások másik vizsgált aspektusát, a munkához jutás valószínűségének megítélését tekintve azonban a szakok és a szakterületek szintjén is kimutatható volt az összefüggés az intézmény minősége és a várakozások között. A kutatás hipotézisével egybehangzóan tehát a várakozások ezen aspektusában az intézményüket alacsonyabb színvonalúnak tartók fogalmazták meg a legkedvezőtlenebb munkaerő-piaci várakozásokat.

VI. Következtetések

A kutatás eredményei meglehetősen változatosan alakultak. Attól függően, hogy az értékelés kívülről vagy belülről érkezik, illetve attól függően, hogy mely szakterületet vagy szakot vizsgáljuk, igen eltérő eredmények születtek. Néhány általános összefüggés azonban kirajzolódott az intézmények minősége és a munkaerő-piaci várakozások kapcsolatát illetően.

Minél homogénebb csoportokat vizsgálunk, annál inkább kimutatható az intézmények minőségének a munkaerő-piaci várakozásokra gyakorolt hatása.

Az összesített szinten – amelyen az összes felsőoktatási intézmény együttes vizsgálata történt – a hipotézis sem a külső, sem a belső intézményi értékelések vizsgálatakor nem volt igazolható. A kapcsolat hiánya a felsőoktatási szektor rendkívül összetett jellegével magyarázható. Az egyes szakterületekre és szakokra ugyanis egymástól jelentősen eltérő hallgatói várakozások jellemzők, így ezeknek az együttes kezelése nem mutatott következetes eredményeket.

A kutatás hipotézise a szakterületek szintjén már több esetben is igazolódott, a szakok szintjén pedig az esetek többségében a hipotézisnek megfelelő eredmények születtek.

Az intézmény minősége szerinti különbségek többnyire azokon a szakterületeken mutatkoznak meg a várakozásokban, ahol a szakterület hallgatóit általában kedvező munkaerő-piaci várakozások jellemzik.

Az eredmények azt mutatták, hogy azokon a képzésterületeken, amelyeken a hallgatók kedvezőtlenebb munkaerő-piaci várakozásokkal rendelkeznek (mint az agrár, az orvosi és egészségügyi, a természettudományi és a bölcsészettudományi képzésterületeken, valamint az utóbbihoz tartozó anglisztika szakon), a várakozásokat tekintve többnyire nincsenek különbségek az intézmények szerint. Ezeken a szakterületeken tehát az intézmények minőségétől függetlenül, nagyjából egységesen (kedvezőtlenül) ítélik meg a hallgatók jövőbeli munkaerő-piaci esélyeiket. Az eltérések azokon a szakterületeken és azokon a szakokon mutatkoztak (gazdasági, informatikai, műszaki szakterületeken, és az

ezekhez tartozó szakokon), amelyek esetében a munkaerő-piaci várakozások általában véve kedvezőnek bizonyultak.

A jövedelmi várakozásokat inkább a külső megítélések alakítják.

Az objektív, rangsorok által mutatott különbségek több szakterület és szak esetében a jövedelemelvárásokban jelentek meg. Amennyiben az adott szakterületen vagy szakon az egyes intézmények hallgatói szignifikánsan eltérő jövedelmi várakozásokat fogalmaztak meg, a különbségek többnyire a kutatás hipotézisét alátámasztva a rangsorokkal összhangban szerveződtek. Ezzel szemben a szubjektív intézményi értékelések nem mutattak kapcsolatot a jövedelmi elvárásokkal. Ellentétes eredmény csak a jogi és igazgatási szakterületen mutatkozott, itt ugyanis a kereseti várakozásokra a szubjektív értékelések hatása mutatkozott nagyobbak.

A munkához jutás valószínűségének megítélése inkább a belső értékelések alapján szerveződik.

Az eredmények azt mutatták, hogy a munkához jutás valószínűségét mind a szakterületek, mind a szakok esetében – a rangsorban elfoglalt pozíciótól függetlenül – az egyes intézményekben nagyjából azonosan ítélték meg a hallgatók. (Kivétel ez alól a természettudományi szakterület és a mérnök informatikus szak.) A szubjektív megítélések hatása azonban többnyire a várakozások ezen dimenziójában mutatkozott meg. A kérdést tekintve azoknak a hallgatóknak a várakozási voltak kedvezőbbek, akik saját, szubjektív véleményük szerint intézményükben magasabb színvonalú oktatásban részesülnek.

VII.A megállapítások korlátai

A megállapításoknak módszertani értelemben több szempontból is vannak korlátai, melyek az eredmények megbízhatóságát csökkentik.

Egyrészt, bár a legélesebb különbségek a szakok szintjén mutatkoztak, a minta a szakokra nézve nem reprezentatív. Az ezen a szinten mutakozó eredmények tehát csak fenntartásokkal kezelhetők.

Az elemzés hiányossága még, hogy a mintába a legtöbb szak és szakterület esetében nem minden képzőhely hallgatói kerültek be. A felhasznált adatbázis tehát nem tette lehetővé, hogy a rangsorok által mutatott intézmények közti különbségek munkaerő-piaci várakozásokra gyakorolt hatását teljes körűen megvizsgáljuk.

Módszertani szempontból az egyes csoportokban az eltérő esetszámok is problémát jelentettek. A különböző oktatási intézmények esetében ugyanis eltérő számú hallgatóról álltak rendelkezésre adatok, így ezek az eredményeket torzíthatták. Ezen kívül több olyan intézmény is volt, melyeken bár adatfelvétel történt, az alacsony esetszámok miatt azokat ki kellett hagyni az elemzésből.

A kutatás eredményei ezek alapján nem tekinthetők minden kétséget kizáróan teljes körűeknek és érvényeseknek, inkább csak a rendelkezésre álló adatok alapján megmutakozó tendenciákként értelmezhetők.

VIII. Összegzés

A dolgozatban a felsőoktatási intézmények minőségének és teljesítményének a hallgatók munkaerő-piaci várakozásaira gyakorolt hatását vizsgáltam. Az eredmények azt mutatták, hogy a külső intézményi értékelések csak néhány szakterület és néhány szak esetében gyakorolnak hatást a hallgatói munkaerő-piaci várakozásokra, és ezek esetében is többnyire csak a kereseti várakozásokat befolyásolják. A belső intézményi értékeléseknek a kutatási eredmények alapján a kereseti várakozásokra többnyire nincs hatása, de a munkához jutás valószínűségének megítélést a legtöbb vizsgált szakon és szakterületen befolyásolják.

A kutatás hipotézisét tehát csak részben sikerült igazolni. A hazai felsőoktatási intézmények minőségbeli és teljesítménybeli sokfélesége csak esetenként mutatkozik meg a hallgatói munkaerő-piaci várakozásokban.

Bibliográfia

BAZSA György (2010): Egy sokkarú mérleg, *Educatio folyóirat*, 2010/3. szám, 472-482.

BERDE Éva (2005): Kutatási összefoglaló: A diplomázás előtt álló fiatalok pályaelképzelései, és a munkaügyi statisztikai adatok tényei alapján várható rövid távú tendenciák, *OFA 2005. október*

CARVAJAL M. J. et al (2000): Inte-gender differentials between college students' earning expectations and the experience of recent graduates, *Economic of Education Rewiew* 19., 229-243.

FÁBRI György (2009): Ideje újragondolni a felsőoktatási rangsorokat, *Felsőoktatási Műhely* 2009/4, 13-18.

FÁBRI István (2010): A hazai felsőoktatási jelentkezések fontosabb összefüggései, *Felsőoktatási Műhely füzetek* 1. 2010, 9-28.

FÁBRI István, VEROSZTA Zsuzsanna (2009): Adatok és vélemények mérlegen – A hazai rangsorkészítés döntései és dilemmái tíz év távlatában, *Felsőoktatási Műhely* 2009/4. 29-44.

HORVÁTH Dániel, KISS László (2009): Rangsorok a közbeszédben, *Felsőoktatási Műhely* 2009/4. 45-58.

HRUBOS Ildikó (2002): Differenciálódás, diverzifikálódás és homogenizálódás a felsőoktatásban, *Educatio folyóirat*, 2002/1. szám, 96-106.

HRUBOS Ildikó (2010): Régi-új megközelítések a felsőoktatási intézmények sokféleségének és teljesítményének értelmezésében, *Felsőoktatási Műhely* 2010/IV. szám 15-24.

PAPSZT Miklós (2010): Felsőoktatási hallgatók jövedelmi várakozásai, *Felsőoktatási Műhely* 2010.III 55-68.

TÖRÖK Ádám (2008): A mezőny és tükörképei – Megjegyzések a magyar felsőoktatási rangsorok hasznáról és korlátairól, *Közgazdasági Szemle*, LV. évf., 200, 874-890

VARGA Júlia (2001): A kereseti várakozások hatása az érettségizők továbbtanulási döntéseire, *Közgazdasági Szemle XLVII. Évf, 2001 július-augusztus*, 615-639.

VEROSZTA Zsuzsanna (2010): A diplomás foglalkoztathatósághoz kötődő hallgatói várakozások, *Educatio folyóirat 2010/3*. 460-471.

Melléklet

1. Táblázat

Correlations

		Abszolút rangsor - Összesített	Diplomás kezdő átlagkereset
Abszolút rangsor - Összesített	Pearson Correlation	1,000	,133**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	7837,000	6922
Diplomás kezdő átlagkereset	Pearson Correlation	,133**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	6922	6921,648

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

2. Táblázat

Classification Results^a

			Predicted Group Membership			
			biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Original	Count	biztos	1047	20	1204	2271
		valószínű	1853	80	2327	4261
		nem valószínű	427	5	657	1089
		Ungrouped cases	103	0	113	216
	%	biztos	46,1	,9	53,0	100,0
		valószínű	43,5	1,9	54,6	100,0
		nem valószínű	39,2	,4	60,4	100,0
		Ungrouped cases	47,5	,0	52,5	100,0

a. 23,4% of original grouped cases correctly classified.

3. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Agrár képzésterületi rangsor - Összesített	Mean	N	Std. Deviation
DE - MTK	117684,85	90	22043,790
SZIE - MKK	125292,51	69	35804,427
BCE	123187,36	95	47341,456
NYME	113979,30	65	50374,881
DE - AVK	115721,67	94	20572,888
Total	119190,91	414	36554,703

4. Táblázat

Agrár képzésterületi rangsor - Összesített * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Agrár képzésterületi rangsor - Összesített

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Agrár képzésterületi rangsor - Összesített	DE - MTK	20,2%	55,3%	24,5%	100,0%
	SZIE - MKK	24,7%	53,9%	21,3%	100,0%
	BCE	40,4%	48,6%	11,0%	100,0%
	NYME	21,2%	57,6%	21,2%	100,0%
	DE - AVK	20,2%	64,9%	14,9%	100,0%
	Total	26,1%	55,8%	18,1%	100,0%

5. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Orvosi és egészségügyi képzésterületi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
SE - ÁOTK	112806,57	90	114991,794
DE	102215,11	91	18544,776
SZTE	96636,43	94	19560,124
PTE	99428,64	98	20177,711
Total	102633,89	374	59016,542

6. Táblázat

Orvosi és egészségügyi képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Orvosi és egészségügyi képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Orvosi és egészségügyi képzésterületi rangsor	SE - ÁOTK	44,7%	52,1%	3,2%	100,0%
	DE	18,6%	71,6%	9,8%	100,0%
	SZTE	41,1%	51,6%	7,4%	100,0%
	PTE	42,5%	50,0%	7,5%	100,0%
	Total	36,5%	56,4%	7,1%	100,0%

7. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Bölcsészettudományi képzésterületi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
ELTE - BTK	111779,48	233	30513,984
DE	121353,65	137	30601,395
SZTE - BTK	104181,75	151	22872,498
KRE	109985,50	92	59249,489
PTE	112540,06	128	52041,053
ELTE - PPK	118116,16	68	35116,612
PPKE	106331,93	82	38794,751
SZTE - JGYPK	93046,51	113	15408,686
Total	109747,94	1004	37057,953

8. Táblázat

Bölcsészettudományi képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Bölcsészettudományi képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Bölcsészettudományi képzésterületi rangsor	ELTE - BTK	15,7%	53,8%	30,5%	100,0%
	DE	21,8%	54,9%	23,2%	100,0%
	SZTE - BTK	14,5%	55,8%	29,7%	100,0%
	KRE	16,1%	67,7%	16,1%	100,0%
	PTE	17,9%	46,9%	35,2%	100,0%
	ELTE - PPK	16,5%	62,4%	21,2%	100,0%
	PPKE	10,3%	48,6%	41,1%	100,0%
	SZTE - JGYPK	12,4%	52,7%	34,9%	100,0%
	Total	15,8%	54,4%	29,8%	100,0%

9. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Informatikai képzés területi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
SZTE	167505,39	82	55912,421
BME	203131,62	94	52933,788
ELTE	194879,58	87	62869,667
DE	146735,87	91	36162,102
BMF	186532,33	98	53453,881
DF	153939,55	90	35576,728
Total	175776,24	542	54384,174

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	22,684	5	246,413	,000

a. Asymptotically F distributed.

10. Táblázat

Informatikai képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Informatikai képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Informatikai képzésterületi rangsor	SZTE	31,2%	61,5%	7,3%	100,0%
	BME	80,6%	19,4%		100,0%
	ELTE	59,8%	40,2%		100,0%
	DE	54,2%	42,7%	3,1%	100,0%
	BMF	73,5%	25,5%	1,0%	100,0%
	DF	14,0%	67,7%	18,3%	100,0%
	Total	52,8%	42,4%	4,8%	100,0%

11. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Műszaki képzési területi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BME	181635,38	466	57277,039
ME	161248,73	89	48592,686
SZE	159760,47	173	45657,834
PTE	146154,14	93	53172,633
SZIE	160911,65	94	54866,938
DE	149924,94	101	21602,218
BMF	177676,50	174	45908,704
KF	158841,97	91	54484,904
Total	168502,99	1282	52432,498

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	16,290	7	386,567	,000

a. Asymptotically F distributed.

12. Táblázat

Műszaki képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Műszaki képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Műszaki képzésterületi rangsor	BME	48,7%	47,3%	3,9%	100,0%
	ME	26,5%	63,3%	10,2%	100,0%
	SZE	22,4%	64,9%	12,6%	100,0%
	PTE	35,0%	59,0%	6,0%	100,0%
	SZIE	20,4%	78,6%	1,0%	100,0%
	DE	19,3%	59,0%	21,7%	100,0%
	BMF	65,3%	33,2%	1,5%	100,0%
	KF	33,3%	53,1%	13,5%	100,0%
	Total	40,1%	53,1%	6,8%	100,0%

13. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Jogi- és államtud ományi képzést erületi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
ELTE	128298,02	98	41609,652
DE	136802,46	75	47060,501
SZTE	120536,65	95	39842,036
PPKE	162549,30	97	30508,212
Total	137113,44	365	42803,966

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	27,454	3	190,335	,000

a. Asymptotically F distributed.

14. Táblázat

Jogi- és államtudományii képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége
Crosstabulation

% within Jogi- és államtudományii képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Jogi- és államtudományii képzésterületi rangsor	ELTE	23,9%	58,7%	17,4%	100,0%
	DE	18,9%	74,7%	6,3%	100,0%
	SZTE	18,1%	62,9%	19,0%	100,0%
	PPKE	26,0%	71,0%	3,0%	100,0%
	Total	21,8%	66,5%	11,7%	100,0%

15. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Gazdasági képzési területi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BCE	179035,05	55	55232,423
PTE	155580,37	94	59681,360
BME	160303,13	77	38127,504
SZTE	142547,73	102	43184,732
ME	147578,61	81	48243,542
KJF	121091,19	98	27623,186
BGF	136230,89	193	28056,501
Total	144982,71	701	44296,534

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	17,567	6	248,173	,000

a. Asymptotically F distributed.

16. Táblázat

Gazdasági képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Gazdasági képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Gazdasági képzésterületi rangsor	BCE	25,3%	69,3%	5,3%	100,0%
	PTE	33,7%	53,7%	12,6%	100,0%
	BME	58,4%	36,4%	5,2%	100,0%
	SZTE	19,0%	76,2%	4,8%	100,0%
	ME	14,1%	68,5%	17,4%	100,0%
	KJF	19,8%	63,1%	17,1%	100,0%
	BGF	14,8%	75,7%	9,5%	100,0%
	Total	24,1%	65,5%	10,5%	100,0%

17. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Társadalomtudományi képzési területi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BCE	156273,47	76	53923,124
ELTE	112675,07	93	27167,536
NYF	127793,17	97	33220,977
BKF	127151,11	75	32243,189
Total	129916,41	341	40266,556

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	15,050	3	176,202	,000

a. Asymptotically F distributed.

18. Táblázat

Társadalomtudományi képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége
Crosstabulation

% within Társadalomtudományi képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Társadalomtudományi képzésterületi rangsor	BCE	20,0%	64,7%	15,3%	100,0%
	ELTE	22,9%	64,6%	12,5%	100,0%
	NYF	16,5%	51,5%	32,0%	100,0%
	BKF	33,0%	59,0%	8,0%	100,0%
	Total	23,3%	59,8%	16,9%	100,0%

19. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Természettudományi képzésterületi rangsor	Mean	N	Std. Deviation
DE	115205,24	105	23775,143
SZTE	124598,37	154	30441,190
PTE	120142,27	77	44974,749
Total	120648,28	336	32780,665

20. Táblázat

Természettudományi képzésterületi rangsor * Munkához jutás valószínűsége
Crosstabulation

% within Természettudományi képzésterületi rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Természettudományi képzésterületi rangsor	DE	21,1%	60,6%	18,3%	100,0%
	SZTE	13,6%	79,0%	7,4%	100,0%
	PTE	4,7%	55,3%	40,0%	100,0%
	Total	13,8%	68,1%	18,1%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	49,008 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	47,622	4	,000
Linear-by-Linear Association	18,937	1	,000
N of Valid Cases	370		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,72.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,364	,000
	Cramer's V	,257	,000
	N of Valid Cases	370	

21. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Angliszti ka szakos rangsor	Mean	N	Std. Deviation
ELTE	110198,53	70	33507,911
SZTE	113563,70	48	26513,734
DE	114865,61	34	30813,595
PTE	109558,36	34	28900,156
KRE	106719,61	24	30154,371
PPKE	108392,13	21	33422,314
Total	110965,07	232	30517,574

22. Táblázat

Anglisztika szakos rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Anglisztika szakos rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Anglisztika szakos rangsor	ELTE	25,7%	55,7%	18,6%	100,0%
	SZTE	22,0%	56,0%	22,0%	100,0%
	DE	15,6%	68,8%	15,6%	100,0%
	PTE	26,2%	42,9%	31,0%	100,0%
	KRE	32,0%	64,0%	4,0%	100,0%
	PPKE	17,9%	53,6%	28,6%	100,0%
	Total	23,5%	55,9%	20,6%	100,0%

23. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Turizmus- vendéglátás szakos rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BGF	125057,29	42	28506,161
PE	116411,49	60	37096,350
KRF	134479,16	19	44973,029
KJF	121091,19	98	27623,186
SZF	134027,53	38	30361,446
Total	123544,59	257	32439,666

24. Táblázat

Turizmus-vendéglátás szakos rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Turizmus-vendéglátás szakos rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Turizmus-vendéglátás szakos rangsor	BGF	23,7%	72,9%	3,4%	100,0%
	PE	10,9%	64,1%	25,0%	100,0%
	KRF	6,5%	67,7%	25,8%	100,0%
	KJF	19,8%	63,1%	17,1%	100,0%
	SZF	28,2%	59,0%	12,8%	100,0%
	Total	18,4%	65,1%	16,4%	100,0%

25. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Építőm ernőki szakos rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BME	185275,37	98	60661,586
SZIE	155200,35	65	57337,227
DE	148660,17	36	21535,869
SZE	158974,18	40	49112,398
PTE	144398,05	33	32868,527
Total	164414,50	272	53746,645

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	7,678	4	114,275	,000

a. Asymptotically F distributed.

26. Táblázat

Építőmérnöki szakos rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Építőmérnöki szakos rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Építőmérnöki szakos rangsor BME		42,2%	53,9%	3,9%	100,0%
	SZIE	18,6%	80,0%	1,4%	100,0%
	DE	28,6%	57,1%	14,3%	100,0%
	SZE	40,5%	54,8%	4,8%	100,0%
	PTE	38,9%	58,3%	2,8%	100,0%
	Total	34,2%	61,5%	4,3%	100,0%

27. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Gépész mérnöki szakos rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BME	191093,89	81	65604,858
BMF	177008,29	55	45267,556
SZE	165908,68	48	45996,191
ME	165328,51	71	49586,396
DE	152994,96	29	24405,769
KF	173419,45	59	58636,723
PTE	140927,47	20	46693,169
Total	171836,56	363	53827,913

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	4,919	6	125,894	,000

a. Asymptotically F distributed.

28. Táblázat

Gépészmérnöki szakos rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Gépészmérnöki szakos rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Gépészmérnöki szakos rangsor	BME	50,6%	43,4%	6,0%	100,0%
	BMF	80,3%	18,2%	1,5%	100,0%
	SZE	18,8%	75,0%	6,2%	100,0%
	ME	28,4%	62,2%	9,5%	100,0%
	DE	15,4%	61,5%	23,1%	100,0%
	KF	42,6%	45,9%	11,5%	100,0%
	PTE	50,0%	40,0%	10,0%	100,0%
	Total	43,7%	48,1%	8,2%	100,0%

29. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Mérnök informatikus szakos rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BME	203131,62	94	52933,788
BMF	186532,33	98	53453,881
DE	149954,06	35	42765,007
SZTE	161985,07	36	48691,238
DF	153939,55	90	35576,728
Total	176580,66	352	51968,267

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	17,978	4	122,950	,000

a. Asymptotically F distributed.

30. Táblázat

Mérnök informatikus szakos rangsor * Munkához jutás valószínűsége Crosstabulation

% within Mérnök informatikus szakos rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Mérnök informatikus szakos rangsor	BME	80,6%	19,4%		100,0%
	BMF	73,5%	25,5%	1,0%	100,0%
	DE	55,6%	38,9%	5,6%	100,0%
	SZTE	27,5%	62,5%	10,0%	100,0%
	DF	14,0%	67,7%	18,3%	100,0%
	Total	53,7%	39,8%	6,5%	100,0%

31. Táblázat

Report

Diplomás kezdő átlagkereset

Gazdálk odás és menedz sment szakos rangsor	Mean	N	Std. Deviation
BCE	175940,37	43	43962,366
SZTE	135853,75	66	40186,275
PTE	161840,60	66	66266,091
BME	160303,13	77	38127,504
ME	148426,07	46	48395,614
EKF	113830,93	56	29202,105
Total	149021,65	355	49572,088

Robust Tests of Equality of Means

Diplomás kezdő átlagkereset

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	20,491	5	151,141	,000

a. Asymptotically F distributed.

32. Táblázat

Gazdálkodás és menedzsment szakos rangsor * Munkához jutás valószínűsége

Crosstabulation

% within Gazdálkodás és menedzsment szakos rangsor

		Munkához jutás valószínűsége			
		biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Gazdálkodás és menedzsment szakos rangsor	BCE	29,6%	64,8%	5,6%	100,0%
	SZTE	25,4%	70,1%	4,5%	100,0%
	PTE	23,9%	61,2%	14,9%	100,0%
	BME	58,4%	36,4%	5,2%	100,0%
	ME	18,4%	65,3%	16,3%	100,0%
	EKF	8,3%	71,7%	20,0%	100,0%
	Total	28,9%	60,4%	10,7%	100,0%

33. Táblázat

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,766
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	9008,463
	df	10,000
	Sig.	,000

Communalities

	Initial	Extraction
KR39.2. (K23.2) Saját intézmény - OKTATÁS SZÍNVONALA	1,000	,526
KR39.25. (K23.25) Saját intézmény - SZAKISMERETEK NAPRAKÉSZSÉGE	1,000	,550
KR39.26. (K23.26) Saját intézmény - SZAKISMERETEK ALKALMAZHATÓSÁGA	1,000	,593
KR39.32. (K23.32) Saját intézmény - KÉPZÉS SZERVEZETTSÉGE	1,000	,442
KR39.3. (K23.3) Saját intézmény - OKTATÓK SEGÍTŐKÉSZSÉGE	1,000	,438

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	2,548	50,966	50,966	2,548	50,966	50,966
2	,828	16,560	67,526			
3	,675	13,507	81,033			
4	,545	10,896	91,929			
5	,404	8,071	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

34. Táblázat

Correlations

		Szubjektív intézményi értékelés	Diplomás kezdő átlagkereset
Szubjektív intézményi értékelés	Pearson Correlation	1,000	,012
	Sig. (2-tailed)		,328
	N	7671,591	6783
Diplomás kezdő átlagkereset	Pearson Correlation	,012	1,000
	Sig. (2-tailed)	,328	
	N	6783	6921,648

35. Táblázat

Classification Results^a

Munkához jutás valószínűsége			Predicted Group Membership			
			biztos	valószínű	nem valószínű	Total
Original	Count	biztos	1163	261	769	2192
		valószínű	2018	583	1592	4192
		nem valószínű	352	117	605	1073
		Ungrouped cases	101	29	84	213
	%	biztos	53,0	11,9	35,1	100,0
		valószínű	48,1	13,9	38,0	100,0
		nem valószínű	32,8	10,9	56,3	100,0
		Ungrouped cases	47,3	13,4	39,3	100,0

a. 31,5% of original grouped cases correctly classified.

36. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,1395	167	,88716
valószínű	4,8838	302	,84258
nem valószínű	4,6817	81	1,13672
Total	4,9313	550	,91628

a. képzést = agrár

37. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,0252	176	1,16599
valószínű	5,1664	608	,94913
nem valószínű	4,7490	331	,99172
Total	5,0203	1114	1,01454

a. képzést = bölcsész

38. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,1802	282	,98601
valószínű	5,0684	791	,87160
nem valószínű	4,4740	147	,95566
Total	5,0227	1220	,93234

a. képzést = gazdasági

39. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,0377	304	1,05293
valószínű	5,0119	247	,98298
nem valószínű	4,4061	27	1,13166
Total	4,9972	577	1,03396

a. képzést = informatikai

40. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,2744	88	1,16936
valószínű	5,3388	271	1,05226
nem valószínű	4,5837	46	1,00072
Total	5,2387	405	1,09629

a. képzést = jogi

41. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,0210	620	,90429
valószínű	4,8257	728	,92621
nem valószínű	4,5868	92	1,11899
Total	4,8945	1440	,93794

a. képzést = műszaki

42. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,6987	208	,76488
valószínű	5,4281	256	,90972
nem valószínű	5,4960	41	,80396
Total	5,5450	505	,85279

a. képzést = orvosi

43. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	4,7709	85	1,21366
valószínű	4,9859	223	,97035
nem valószínű	4,4870	63	1,25031
Total	4,8522	371	1,09367

a. képzést = társadalomtudományi

44. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,0751	110	1,13408
valószínű	5,1258	337	,98336
nem valószínű	4,6042	85	1,04324
Total	5,0323	531	1,04074

a. képzést = természettudományi

45. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	4,7511	69	1,12304
valószínű	4,9918	163	,85582
nem valószínű	4,6004	66	1,12787
Total	4,8495	298	,99685

a. szak = anglisztika

46. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,2240	126	,88843
valószínű	5,0005	274	,87973
nem valószínű	4,4244	48	1,04870
Total	5,0014	448	,92682

a. szak = gazdálkodás és menedzsment

47. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	4,9079	54	1,12154
valószínű	4,9173	187	,90665
nem valószínű	4,5358	50	,77333
Total	4,8496	291	,93705

a. szak = turizmus vendéglátás

48. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,0906	192	1,04449
valószínű	4,8144	146	1,03026
nem valószínű	4,2827	23	1,14776
Total	4,9273	361	1,06449

a. szak = mérnök informatikus

49. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	4,9632	95	,91182
valószínű	4,8182	170	,94329
nem valószínű	4,6593	12	1,20290
Total	4,8614	277	,94409

a. szak = építőmérnöki

50. Táblázat

Report^a

Szubjektív intézményi értékelés

Munkához jutás valószínűsége	Mean	N	Std. Deviation
biztos	5,0942	162	,95296
valószínű	4,8800	180	,99897
nem valószínű	4,4882	30	1,15183
Total	4,9413	373	1,00423

a. szak = gépészmérnöki